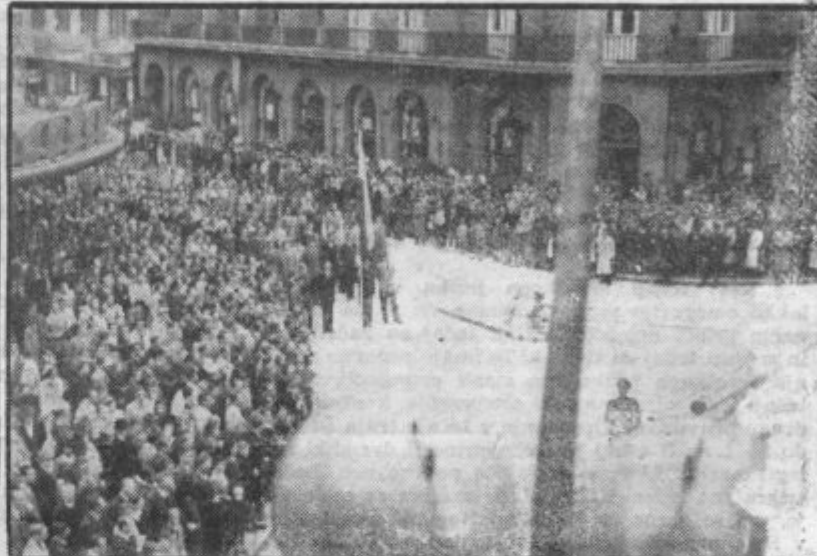

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung - Uprava in uredništvo - Amministrazione e redazione: Puceljjeva 5 — Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich — Izhaja vsak teden — Esce settimanalmente

Festbezugspreis jährlich - Naročnina letno - Abbonamento annuale: Lit 34, — Einzelverkaufspreis - Posamezna številka - Un numero: Cent. 80

Manifestacija Slovenske domobranske legije preteklo nedeljo v Ljubljani: prvi obhod s slovensko zastavo po mestu in velik zbor pred postjo ob prvi domobranski oddaji po radiu

Žuljave roke odklanjajo komunizem

Ze leta in leta hoče breznarodni in brezbožni komunizem zbirati okrog sebe tiste, ki z žulji svojih rok preživljajo sebe in svoje družine, to je naše poštene delavce in delavke. Komunistični nauk je med delavstvom našel ugodna tla, ker so bile gospodarske in socialne prilike tega sloja težke, čisto pretežke. Rdeči agitatorji so zagodili zapejivo pesem o zlatih časih, ki jih bo prinesel komunizem, pesem o Indiji Koromandiji, o deželi, v kateri se živi brez dela!

Naše delavstvo je to hrano sprejemalo in mnogi so za njenimi posledicami zboleli za boleznijo, ki se imenuje komunizem, dasi niso vedeli, kaj se za to boleznijo skriva. Zelo pogrbeno in napačno pa je misliti, da je komunističnim hujšakcem uspelo odtrgati ves delavski sloj od skupnega narodnega telesa. Več ko polovica poštenega delavstva, ki zna misliti z lastnimi možgani, je vedno trdno stala v protikomunistični fronti in tam stoji še danes. Pa tudi mnogi, ki so sicer za trenutek prihljvali žalostni melodiji komunističnih koračnic, so se polni studa obrnili, ker so spoznali svojo zmotu.

Žuljave roke slovenskih delavcev so odklonile teorijo o življenju brez dela. Pravočasno je prišlo spoznanje, da je ta teorija res samo teorija. V praktičnem življenju je namreč delo delež vseh državljanov, in to, odkar stoji svet in bo, dokler bo stal. Načelo: »Kdor ne dela, naj tudi ne je!« je potrdilo na stotine filozofov vseh vekov. Praktično življenje pa je dalo temu načelu značaj železnega zakona, katerega ne more nihče spreminiti.

Delo pa ni samo dolžnost, ampak tudi pravica! Zgodovina strokovnih gibanj pozna tudi čase, ko je delavstvo vodilo težke borbe za priznanje pravice do dela. Delavstvo tedaj prav dobro ve, kako žalostno in težko je življenje brez dela. Zato zna ceniti vrednost pravice in dolžnosti do dela. Prav zaradi tega pa tisti, ki imajo žuljave roke, odklanjajo utopijo o brezdelju. Hočejo samo pošteno delati in za svoje delo dobiti pošteno plačilo, s katerim bodo mogli preživljati sebe in svoje družine.

Najslajša komunistična vaba je bila med našim delavstvom vržena v prazno. Kovač je ostal pri nakovalu, mizar je obdržal žago v rokah, kmečki hlapec ni izpustil pluga, tkalec je tkal dalje, zidar je še marljiveje gradil in vsi ostali poklici so tekmovali med seboj v pridnosti in novem ustvarjanju.

Našli pa so se izkoreninjencl, delomrzneži in lenuhi, ki so izdali poštenost slovenskih žuljavih rok in krenili na komunistična stranpota. Resnica o teh je samo ena in sicer ta, da niso šli v partizanska taborišča zato, da pomagajo rešiti socialno vprašanje in tudi ne zato, da pribore delavcem pravične plače, pač pa zato, da postanejo komisarji v tovarnah, občinah, okrajih itd. Po hrbtu svojega bližnjega so ti odpadniki hoteli splezati do korit! Toda pošteno delavstvo je to njihovo nakano pravočasno spoznalo. Zmota, da ima komunizem monopol za rešitev socialnega vprašanja, je že davno odstranjena. Odprt pa je tudi zastor resnice, za katerem se točno vidi, da komunizem obljublja nebesa, ustvarja pa pekel.

Žuljave roke so komunizem spoznale in ga odklonile, ker čuvajo sadove svojega dela in svojih naporov. Delavec prav dobro veda, da nikakor ne bi pomenilo izboljšanja, temveč občutno poslabšanje njihovega položaja, če bikomunizem proglašil nekega dne njihove s trudom, znojem, stradanjem in žuljavimi rokami zgrajene domove za skupno last in bi jim s tem unčel delo, prizadevanje in ideale celega življenja.

Delavstvo je tedaj spoznalo vse grde in ogabne prevare komunizma in mu napovedalo neizprosni boj vse do njegovega dokončnega uničenja!

Manifestacija Slovenske domobranske legije v Ljubljani

Preteklo nedeljo dopoldne je Ljubljana doživela veliko domobransko manifestacijo. Na tehniški srednji šoli, kjer slovenska trobojnica označuje, da je tu Domobranski dom, se je ob 10. zbralo mnogo mladih mož in mladeničev, ki so se priglasili kot prostovoljci. Uvrstili so se v dolg sprevod, na čelu katerega so prvič ponesli skozi Ljubljano domobransko zastavo v naših barvah. To je razodelo Ljubljani, da je zdaj Slovincem dana prilika sodelovati pri novi ureditvi Evrope.

Okrog četrta na 12. se je domobranski sprevod ustavil na glavni ljubljanski ulici pred postjo, kjer je bila zbrana tudi množica ljubljanskega prebivalstva. Skupno so prepevali naše narodne himne, nakar je imel bodrilni nagovor domobranec Ljerko Urbančič. Ob pol 12. se je pričel po zvočniku radijski prenos govora pisatelja Stanka Kocipra. To je bila prva oddaja domobranske ure po ljubljanskem radiu. Govornik je naglašal:

»Prišla je ura, ko nam gre za biti ali ne biti. Stojimo pred odločitvijo: z boljševidom in v žrtvah revolucij malega naroda zapraviti vse — da bo za nami ostal le spomin — ali pa se postaviti proti boljševidu in v edinosti rešiti, kar je še v naši moči, ker bo v nasprotnem primeru padla na nas strahotna odločujoča nesreča, ki je večji del dobrega slovenskega naroda ni povzročil.« Ob zaključku je pozval govornik domobrancev: »Ne plašite se ničesar! Na vas, ki ste odvrgli vse ozirne, čaka narod, da z ruševinami prinesete red in novo upanje. Nikogar ni na svetu, ki bi vas zaradi vašega nastopa mogel obsojiti. Tisti, ki vas danes blatijo in pijujejo na vas, bodo nekoč spregledali in vas hoteli blagosloviti. Toda takrat njihovega blagoslova ne boste potrebovali, ker bo njim samim v prekielstvo. Takrat boste heroji, ko bo prišel čas, da bo svet razumel veliko skrivnost žrtve. Nekoč bi vsi radi bili za vami, pa ne bodo več mogli. Vsakdo bo imel plačilo po zasluženju!«

V nedeljo popoldne je bila pri Devici Mariji v Polju ganljiva svečanost za žrtvami z Osočnega, kjer je pokopanih devet najboljših fantov partizanske župnije, padlih v bojih s komunisti. Svečanost je bila v okrašenih dvorani Domobranskega doma. Na odru je bila razvita slovenska zastava, poleg nje razpelo in slovenski šopek. Za uvod so peli himno »Hej Slovenci!« Sledile so recitacije in govori domobrancev, ki so ostro obračunavali komunistizem in njegovim početjem na naših tleh. Slavnost je bila zaključena z domobransko himno.

V ponedeljek popoldne je sledila pred ljubljanskim vseučiliščem manifestacija naše akademske mladine. Z univerze je bila izobešena slovenska zastava za poudarek, da hoče akademska mladina varovati slovenski značaj svojega najvišjega društvenega zavoda. Mlad govornik je ob burnem odobravanju pozival akademsko in ostalo mladino v borbo proti komunizmu.

Vse tri svečanosti so zapustile močan vtis in go pričale o probni naši zavednosti v tem smislu, da ustvarimo red na svojih tleh in da lojalno sodelujemo v okviru Velike Nemčije za Novo Evropo.

Poravnajte naročnino!!!

DOMAČE NOVICE

* **Preskrba Ljubljane je zagotovljena.** Veliko zadovoljstvo je vzbudilo med ljubljanskim prebivalstvom obvestilo, objavljeno pretekli teden, da je prehrana za Ljubljano in vso pokrajino zagotovljena. Še bolj pa se je prebivalstvo pomirilo, ko je videlo v četrtek in petek kolone tovornih avtomobilov, ki so dovažali prve zaloge moke iz domačih mlinov, nato pa še krompir iz Kranja. Moka je pšenična, ržena in krušna. Sledili so še naslednji dovozi in prispela je tudi še cisterna olja kakor tudi druge maščobe. Pripeljali so že mnogo dobrega gorenjskega krompirja z avtomobili, večja množina pa je prispela po železnici. Tako ima Ljubljana pod novo pokrajinsko upravo ne samo popoln red, marveč tudi zagotovljeno prehrano.

* **Poveljstvo slovenskega domobranstva je zvedelo,** da hodijo po hišah osebe v kombiniranih uniformah ter vršijo hišne preiskave in aretacije. Opozarjamo vse, da člani slovenskega domobranstva niso dobili za to nikakega povelja. Zato naj vsako osebo, ki bi pod krinko slovenskega domobranstva hotela vršiti samolastno hišne preiskave, preda stražniku. Obenem opozarjamo, da se bo proti vsakomur, ki bi žalil, ali se nepovoljno izražal o slovenskem domobranstvu, uvedel postopek takoj na mestu. — Poveljstvo slovenskega domobranstva.

* **Novi tečaj nemškega jezika v Ljubljani** lahko omogočijo prav vsakomur, da se na lahek način priučijo nemščine. Nižji tečaj za začetnike in srednji tečaj za tiste, ki že imajo osnovno znanje nemškega jezika, sta zlasti priporočljiva. S tečajem bodo združena tudi predavanja, koncerti in druge prireditve. Vpisovanje v tečaje traja od 18. do 31. t. m. S seboj je treba prinesiti dve sliki za legitimacijo. Lekcije, trajajoče po eno uro, bodo trikrat na teden. Kdor koli se zanima za te tečaje, naj se obrne na tajništvo Nemške akademije v Beethovnovi ulici 14/I vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

* **Protiletalska zaščita Ljubljane.** Marsikdo v Ljubljani še sodi, da našemu mestu ne grozi nevarnost letalskega napada. Tako mišljenje, pa ni prav. Čeprav nevarnost v ljubljanski pokrajini še ni neposredna, vendar je treba za varnost vse potrebno pripraviti. Vsi ukrepi za protiletalsko zaščito se morajo pospešiti in v najvišji meri izpolniti z izkušnjami, ki so jih zbrali v onih krajih, koder so že divjali letalski napadi. V vsaki hiši naj se v tovariški vzajemnosti med hišnim gospodarjem, hišnim starešino in podstarešino, s prostovoljno hišne zaščite in z vsemi stanovalci prešeta, kaj je še potrebno za izpolnitev in izboljšanje hišne zaščite, potem pa čimprej pristopite k izvršitvi!

* **Vašen poziv policijske uprave.** Uprava policije v Ljubljani poziva vse hišne lastnike, upravitelje kakor tudi vse podjetnike, da takoj prijavijo vse tiste osebe, ki so se po 25. juliju 1943 izselile iz Ljubljane in katerih bivališče ni znano. Proti vsem, ki se temu pozivu ne bi odzvali, se bo najstrože postopalo.

* **Letošnje Vodnikove knjige** (Ivana Matičiča pripovedno delo »Petrlinca« in Vodnikova pratika za leto 1944) izidejo konec prihodnjega meseca. Poverjeniki in člani, pohitite in nabiranjem in prilaženjem! Članarina znaša letos 24.— lir, odpravnina 1.50 lir, odtisno 3.50 lir, ako se odpremi knjige poverjeniku po pošti ali po železnici. Strnimo se v krog Vodnikovcev!

* **V Kranju je umrla Ana Pirčeva,** roj. Likozarjeva, vdova po pokojnem blagajniku Kranjske mestne hranilnice, v starosti 73 let. Bila je splošno znana in priljubljena. — V septembru so v Kranju zabeležili samo 7 smrtnih primerov in 38 rojstev, porok pa je bilo sklenjenih 26.

* **V Podsmreki pri Dorbovi je umrl** po kratkem bolehanju 85 letni Anton Rotar, po domače Gradšnikov oče. Kljub visoki starosti je bil skoraj do zadnjega močna opora pri vodstvu domačega gospodarstva. Bil je šesterim otrokom, ki so že vsi preskrbljeni, dober oče in skrben gospodar.

* **Biserno poroko** sta pred kratkim praznovala v okolici Ptujja Franc in Marija Menzoni. Slavljence šteta 85 let. Imela sta 13 otrok. Mož se je udeležil zasedbe Bosne leta 1878.

* **Nenavadna nesreča vredi Ljubljane** se je zgodila preteklo soboto zjutraj ob 7.45, ko so bile ulice polne ljudi, hitečih po opravkih, se je začel pok kakor iz topa. Na Mikloščevi cesti sta namreč po nesreči prišla v dotik plinski vod in kabel za istosmerni električni tok. Plin je eksplodiral in povzročil precej škode. Delavci mestne elektrarne in plinarne so čez dan spravili vse spet v red.

* **Stroge kazni za črno borzo.** Te dni se je moralo zagovarjati na Gorenjskem 21 obtožencev, ki so se hudo pregrešili zoper predpise o prehrani. Žagar in mlinar Peter Popovič od Sv. Križa je bil obsojen na smrt in mu je bilo zaplenjeno pre-

moženje, ker je nakupil mnogo oblačilnih nakaznic, usnja in moke, kar vse je razprodajal po pretiranih cenah. Melita Engelsbergerjeva, uradnica iz Kranja, ki si je prisvojila oblačilne nakaznice, je bila obsojena na dosmrtno ječo. Trgovec Franc Schober je bil obsojen zaradi nedovoljenega nakupa in prodaje oblačilnih nakaznic na 10 let ječe in na 10.000 mark globe, trgovec Franc Rotter v Trzinu pa zaradi prodaje oblačilnih predmetov po nedovoljenih cenah na 20 let ječe in na 5000 mark globe. Drugi so bili obsojeni na manjše zaporne in denarne kazni.

* **Prvo tretjino oktobra** smo imeli zelo lepo, toplo in sončno vreme. Pozno sadje je lahko ugodno dozorelo in upamo, da je tudi trgatav po dolenskih vinogradih bila kar najbolje opravljena. Nato pa se je vreme začelo kujati in smo dobili pravo jesen. Priroda je še v izredno lepih barvah. Kmalu pa bo prišel čas, ko bodo pospravljene poslednji plodovi in bo tudi drevje izgubilo ves svoj kras.

* **Jesenska nadloga komarjev.** V Ljubljani je letos izredno mnogo komarjev, ki tudi ponoči ne dajo miru. Gospodinje sicer zatirajo komarje, kakor vedo in znajo, toda pravega sredstva še niso iznašle. Bo pač morala posredovati priroda, ki bo tudi komarje pregnala kakor zna to le ona sama.

* **Letošnja sadna letina na Štajerskem** je bila slabša od lanske, zato ni mnogo sladkega jabolčnika. Za izdelovanje sadnih sokov zatorej letos uporabljajo tudi grozdje. Pridelek krompirja na Spodnjem Štajerskem pa je bil tudi letos zadovoljiv. Posestnica Jemčeva v Rogatcu je na svoji njivi izkopala gomolj, v katerem je našla krompir, težak 9000 gramov.

* **Kostanj je letos še kar dobro obroditel** in je lep prispevek k jesenski prehrani. V ljubljanskih gozdovih je bilo dan za dnem polno ljudi, ki kar niso mogli dočakati, da bi popolnoma dozorel. Kupi odlomljenih vej z nedozorelimi kostanjevimi sadeži so ležali po tleh. Škoda je torej dvojna. — Tudi divji kostanj letos spet pridno nabirajo. Lani je bilo na pobudo Društva rejcev malih živali nabranega v ljubljanski pokrajini okoli 40.000 kg kostanja. Od tega je bila primerna količina predelana v zdrob, ki je omogočil malim gospodarjem in gospodinjam prehrano kokoši, kuncev, koz pa tudi pujskov. Tudi letos naj rejci pa tudi drugi ljudje ne opuste nabiranja divjega kostanja, ki je uporabna in vzdržna krma.

* **V založbi Ročnega obzornika,** Ljubljana, Novi trg 5, je pravkar izšla knjižica, ki zanima trgovce, izobražence, dijake, obrtnike, gospodinje, vse ki potrebujejo kratek priročnik za šolo in vsakdanje življenje. Tudi tistim ki se zanimajo za jezike, bo »Ročni obzornik« s priložo »Priročnik slovensko-italijansko-nemško-angleških razgovorov in besede« dobrodošel pripomoček za vsakdanjo rabo. Predvsem pritegne pozornost kratek pregled našega slovstva. »5000 let v 30 minutah« je naslov poglavja, ki nas seznanja z najvažnejšimi dogodki iz svetovne zgodovine. Poglavje »Svet v številkah« nas uvaja v zanimivosti, ki so dandanes potrebne slehernemu izobražencu. Tudi računarji bodo prišli z vsebino »Ročnega obzornika« na svoj račun saj vsebuje poglavje o hitrem računstvu marsikaj, kar bomo s pridom uporabili za osvežitev matematičnega znanja. »Ročni obzornik« tudi ni pozabil tistih, ki žele postati dobri govorniki. Nekaj vrstic o dobrem vedenju ne bo škodovalo mladim, če jih bo pazljivo prečitala. Pravni nasveti, pravopisna pravila, tuji izrazi in njih raba v govoru in pisavi, praktični nasveti za gospodinje in druge drobne zanimivosti... tako je v tej knjižici za vsakega nekaj. Ker se pričena novo šolsko leto, naj zlasti dijaki ne pozabijo na to brošurico, ki se naroča v upravi »Ročnega obzornika« na Novem trgu 5 in stane 20 lir.

* **Tudi letos ne sme nobena slovenska družina** ostati brez knjižnega daru Vodnikove družbe!

Med je važno zdravilo

Sadje in med sta v prehrani človeštva važna činitelja, ki se uporabljata tudi v zdravilne svrhe. Da bi jo le čim več bilo!

Med, ki se uporablja kot sladilo namesto sladkorja, je zdravilo v marsikateri bolezni. Uporabljajo ga ljudje že v najstarejših časih, vendar dandanes ljudje premalo vedo, v koliko boleznih služi med kot izborni lek.

Cebelnega pika se radi poslužujejo revmatiki. Med pa je zelo dober proti kašlju in ga uporabljamo na več načinov. Zmleti lešniki, pomešani v medeni vodi, kmalu ozdravijo kašelj. Čaj iz listov vijolic, kateremu se prida nekaj medu, ublaži kašelj. Močan žajbljev čaj, oslajen z medom, zdravi prehlad grla in katar kakor tudi kašelj. To zdravilo zdravi tudi nahod, če ga večkrat na dan jemlješ za dobro žlico. Tudi na mleku kuhani med, kateremu prideneš nekaj nastržane redkve je izvrstno sredstvo proti kašlju. Bolezni grla in

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Preteklo sredo so se sestali v Berlinu vsi nemški politični, gospodarski in vojaški voditelji, da se pogovore o uporabi vseh razpoložljivih sil za zmago. V četrtek so se nato na Führerjevo povabilo sešli v njegovem glavnem stam. Tu je kancelar Hitler po daljšem nagovoru orisal sedanjí potek vojne ter trenutni politični in vojaški položaj v Evropi. Voditeljem stranke je dal vsa potrebna navodila. Zaključil je z besedami:

»Udarili bomo vsepovsod in se borili tako dolgo, dokler ne dosežemo svojega cilja. Neomajno vzemite s seboj v svojih prsih čvrsto voljo! Naša volja ni in ne bo nikoli omagovala, zato se bo ta vojna končala z veliko nemško zmago.«

Sedanja vojna bolj in bolj živo posega tudi na naša področja. O tem nam kratko govori že navedba v nemškem vojnem poročilu, kjer je bilo preteklo nedeljo objavljeno: »Pri čiščenju istrskega polotoka so sovražne tolpe do sedaj izgubile nad 4000 mrtvih, 6850 ujetih, 32 topov, nad 2000 ročnih orožja in nad 100 motornih vozil.« — Iz Borovnice pa je bilo prejšnji teden sporočeno, da so nemške vojaške sile v sodelovanju z domobranci zajele na Rakitni skoraj celo tako imenovano »Ljubljansko brigado« z nad 600 partizani. Večina izmed njih je iz Ljubljane. Nadalje je nemška vojska zajela v okolici Postojne okrog 2000 Badoglijevih vojakov in 5000 konj. Badoljevce so razorožili, nakar jih je le maloštevilna nemška straža prignala skozi Ljubljano. Čiščenje ozemlja se nadaljuje od dne do dne.

O stanju na bojiščih je nemško vojno poročilo podalo v ponedeljek 11. t. m. naslednjo pregledno sliko:

Med Azovskim morjem in Zaporozjem so ojačile sovjetske čete svoje napade, podprte z močnimi topniškimi, oklopnimi in bojnimi letalskimi silami, ki pa so se izjalovili zaradi močne nemške obrambe.

Tudi ob srednjem Dnjepru, na področju južno od Gomela in na bojišču zapadno od Smolenska so bili odbiti vsi sovjetski napadi.

Hudi boji na vdornem področju južnozpadno od Velikih Luk trajajo neizpremenjeno dalje.

V zadnjih dveh dneh je bilo na vzhodnem bojišču uničenih 285 oklopnikov, od tega večina na bojiščih pri Melltopolju in pri Zaporozju.

Letalstvo je v srednjem in južnem odseku podpiralo z močnimi silami obrambne boje, napadalo je sovražnikov oskrbovalni promet in pri treh lastnih izgubah sestrelilo večeraj 48 sovjetskih letal.

Pri težkih obrambnih bojih zapadno od Smolenska se je posebno odlikovala hessensko-sarskopfalška 197. pehotna divizija pod poveljstvom generalnega poročnika Böggeja.

V južni Italiji je sovražnik napadel neko železniško oporišče v kampanjski ravnini. S krvavimi izgubami je bil odbit. Z ostalega bojišča javljajo o krajevnih bojih naših predajih straž s slabimi sovražnikovimi oddelki.

Nemški lovci in protiletalsko topništvo na suhem, na ladjah in pri mornarici so sestrelili nad Sredozemljem 9, po večini štirimotornih bombnikov.

Nemške podmornice so v hudih bojih na Karibskem morju, vzhodno od Novaje Zemlje, Severnem Atlantiku in na Sredozemskem morju potopile 8 ladij s skupno 40.200 tonami ter težko poškodovale s torpednimi zadetki dve nadaljnji ladj. Izmed zaščitnih edinic so potopile 3 rušilce in 1 stražno ladjo.

Jate severnoameriških bombnikov so večeraj popoldne napadle zapadno Nemčijo. Rušilne in zažigalne bombe so povzročile predvsem v Münstru na Westfalskem veliko škodo v stanovanjskih predelih. Stolnica in tri druge cerkve so bile poškodovane. Nemška obramba, zlasti oddelki lovskih letal, so uničili velik del napadajočih sovražnih sil. Do sedaj je bilo objavljeno uničenje 51, po večini štirimotornih bombnikov. S tem je izgubil sovražnik pri svojih terorističnih napadih na nemško državno ozemlje v zadnjih treh dneh skupno 208 po večini štirimotornih bombnikov.

vnetje grla se splošno zdravijo uspešno z medom.

Za vnetje grla se polaga na vrat kakor obliž stolčno laneno seme, pomešano z medom. Zelo pomaga tudi žajbljev čaj, oslajen z medom. Zoper bolečine v grlu in prehlad karisti apov čaj, poslajen z medom. Grgranje z zmletim janežem, kuhanem v vinskem kisu in medu, ozdravi tudi bolečine grla.

Med je nadalje dobro sredstvo zoper bolečine v želodcu in dobro odvajalno sredstvo. Čaj iz pelina in medu hitro ublaži bolečine v želodcu in okrepi prebavne organe. Med s surovim maslom je dobro odvajalno sredstvo, ki je obenem zelo krepljivo. Blagor jim, ki imajo med v hrabri!

2 Nenavaden doživljaj

Richard Voss

III

Hujšega videza nego s krvjo obliti mrtvec sta bila onadva: ubijalec in mlada žena.

Nemo sta stala ob truplu in zrla drug v drugega. Na njeni obleki in njenem licu so bili krvavi madeži, kar pa je na videz ni motilo. Zdelo se je, kakor se je to moralo zgoditi, kakor da sta oba to vedela in sta mirna, ker sta se ga rešila.

Niti na misel mi ni prišlo, da bi ubijalec prisojal krivdo ali ga prijavi. Samo eno me je težilo: kako naj se umakneta in rešita?

Pograbil sem ves denar, ki sem ga imel pri sebi in ga ponudil nesrečnežu; potisnil sem mu ga v žep. Kriknil sem, da sem se sam prestrašil svojega glasu:

— Bežita! Morata pobegniti! V gozd! Vsak trenutek utegne kdo priti. izgubljena bosta!

Stala sta kakor prikovana.

Stekel sem k vratom, se ozrl naokrog — nikjer nikogar. Hvala bogul

Vrnil sem se in jima prišepetaval, kakor da so preganjalci že tu.

— Bežita! Bežita! Bežita!

Svojega stanja najbrž nista doumela, saj sta samo buljila predse. Slednjic sem našel izhod.

Mar želiš, da dobe Assunto tu in jo s teboj odvedejo v ječo?

To je fanta izpodbudilo.

Sama sem jima zavil, kar sem dobil pri roki: kruha, slanina, steklenico vina in odejo. Prigovarjal sem jima, naj zbežita, dokler nista sicer injic odšla. Mladenič je vzel sveženj, prijel Assunto za roko in sta se odpravila; ona je hodila s težkim korakom in otožnim pogledom. Ves čas ni izpregovorila besede.

V temi in pust! pokrajini se je jasno odražal njun stas in polagoma sta se mi izgubila izpred oči. Toda za seboj sta pustila umorjenca.

Se danes se ne spominjam, kako sem prišel iz hiše, v kateri je spal umorjen: krčmar. Drgetajoč od groze sem izpodbodel konja in jo popihal v divjeni dir. Podvzival sem se, kakor bi bil sam morilec, ki ga pade furije in zli duhovi.

Glavno, gromovito sem zakričal, a konj je začel od bojazni skakati.

Kri! Kri na mojih rokah in po celem telesu! Kri na konju! Povsod kri: na poti in pločniku. Kri je tekla po pusti livadi! Kri na ruševinah in v vdolčinah stare Apijske ceste. Sveža, rdeča kri se je razlivala po sivemu nebu, gnana z vročim dihom južnega vetra.

Domisljaja mi je delovala mrzlično, um pa je bil od dogodka izmučen. Sele počasi sem si raztolmačil to škrlatno svetlobo: bila je odraz za-

hajajočega sonca. Krvavi plamen okrog mene je ugašal, toda zahod je imel barvo umora. Bilo je že pozno ponoči, a rdeča progla se je še javljala na temačnem obzorju.

Sonce je že zašlo in burja se je poglobila. Nenadni molki po velikem hrupu je povzročal strah. Soparnost se je povečala, vdihaval sem zrak, ki je bil razgret in težak kakor v peku.

Odkril sem se, si odpel telovnik in srajco ter jahal z razgaljenimi prsi, vendar ni bilo sledu o svežini.

Grozo vlivajoča tišina se mi je zdela kakor prisotnost mrličev. Z zadržanim dihom sem prisluškoval slehernemu šumu: udarcu kopit, lajanju ovčarskega psa, skovkanju sove, ki je gnezdila na razvalinah razdejanega vodovoda in razpadlih spomenikov.

Zazdelo se mi je, da slišim za seboj konjski peket. Prihajal je od krčme, kjer je počival okrvavljeni mrtvec; bolj in bolj se je bližal.

Nedvomno orožnik!

Umorjenca so našli, zdaj zasledujejo morilca. Mene bodo ujeli, mene obdolžili. Zapri me bodo, moral bom pričati in izpovedati. — — — Pobegniti bom.

Konj mi je pešal. Izpodbadal sem ga in naganjal, vendar je prepočasno dirjal, zakaj peket se je čedalje bolj bližal.

Vsak trenutek me bodo opazili, dohiteli in zgrabili.

S ceste sem zavil na desno, po temni pokrajini. Nепrestano sem podil na desno, saj bom kmalu dospel na Tuskulsko cesto, skozi Porta San Giovanni pa v Rim. Da bi me nočjo ujeli v Campagna, ni bilo mogoče.

Toda poti nisem našel. Bolj ko sem hitel, bolj sem blodil. Vrh tega so mi postali udje težki kakor svinec, bolela me je glava, kakor da bi po mozgu rile mravlje, opotekal sem se kakor v mrazci in zdela se mi je, da je vse strašno sen. Dirjal sem dalje in dalje. Nisem vedel, da sem blizu Rima. Rim je plamtel. Dolg, dolg svetel trak se je širil pred menoj. Izhajal je iz zemlje in se kakor para dvigal k nebu, sivemu in temačnemu nebu.

Bližal sem se bledemu traku, a dosegel ga nisem. Izmikal se je, kakor da ni dosegljiv.

Pred menoj se je dvigalo nekaj temnega, težkega, okroglega. Ustavil sem konja ter se skušal zbrati... Ali ni to grob Caecile Metelle? Toda ta je bil na stari Apijski cesti, torej levo, medtem ko sem jaz iz Marine krenil desno, da bi se umaknil orožnikom. Kako bi mogel biti tedaj oni okrogli, visoki spomenik postavljen Metelli!

Nemogoče! Pa vendar, vendar... Dalje naprej enake črne lise. Na temnem ozadju so se razločno odražali obrisi dreves. Tod mora biti gaj Egerije, ki se sklada s spomenikom Metelle. Toda kako sem prišel semkaj?

Bilo je čudno, končno pa vseeno. Nisem mogel več misliti. Komaj sem se obdržal v sedlu.

Prepuštil sem se konju. Vajeti so mi padle iz rok. Čutil sem še, da se je konj nečesa ustrašil, nato sem skočil iz sedla in se zgrudil.

Druga se ne spominjam.

IV

Prebudil sem se.

Prvo, česar sem se zavedel, je bil čudovit, nenavaden, sladek in omamen vonj, da so se mi zatislile oči. Ležal sem nepremično, dihal globoko, a težka dišava me je opajala in uspavala.

Z oslabiljenim umom sem skušal ugotoviti, kakšen je ta vonj. Zdelo se mi je, da me obdajajo arabske dišave. Nisem mogel razbrati. Zdaj je bil vonj jasmina in rož, potem pa kadila.

Mogoče je tako dišala oprava starega veke.

Nehal sem z raziskovanjem tega čudovitega vonja. Ležal sem, vdihaval in imel nenavaden dojem, tako nenavaden kakor ta vonj.

Nekaj — ne vem, kako bi se izrazil — nadzemskega me je nasajalo. Odprl sem oči.

Počival sem na nekakšni postelji ali zofi, kjer je bilo prijetno toplo. Toda ugotoviti nisem mogel, kje sem. Ležišče je obkrožala blaga luč, podobna megli nežnega vijoličastega sifaja.

Brž ko so se mi oči privadile svetlobe, sem razločil okolico.

Soba je bila četverkotna in je imela bele stene, na katerih so se izmenoma vrstili zavoji, liki, goli skladni tipi tiste dovršenosti, ki je značilna za antiko, dobo, v kateri je dosegla umetnost svoj vrhunec. Opazil sem sprevid amoretov, ki so med letanjem sipali cvetje.

Zidovi so bili poslikani kakor v pompejanskih stanovanjih. Tudi tod divja trta, cveti, tudi tod vedrost, ljubkost in obilje mika, ki opaja. Vsa ta čarobno lučjo obsejana in z rajskim vonjem napolnjena soba je nudila užitek, radost in razkošje.

Bil sem slečen in pokrit z belo odejo, a nepremične, mrtvaško blede roke so mi bile prekrizane. Kljub temu sem živel in lahko premikal glavo, kar me je seveda tako hudo bolelo, kakor da bi s svedrom vrtal po možganih.

Pod je sestavljal mozaik; barve nisem razločil, ker je bil pogrnen s slamnato preprogo. Ležišče, s katerega sem lahko videl naokrog, je bilo v sredini, na desni je bil starinski naslanjač, nekoliko dalje je stala mizica, pokrita z rumeno tkanino. Na mizi sem opazil lepo srebrno uro antične oblike; iz nje je po vsem videzu prihajala svetloba in se širil vonj. Zagledal sem nekaj vijoličastih steklenic, kakršne nahajamo v riu-

7

Gore je tako daleč! Nekaj upanja mi je dajala le misel, da bo prišla jutri poštna kočija iz Colchestra in mi morda prinesla kako vest od moje drage. Izkazalo se je, da je sir John Talboit, ki me je takoj sprejel, izredno debel možak z bolnimi očmi. Njegove veke brez trepalnic so bile rdeče in nabrekli, oči motne in gnojne. Bil je zares oduren, star možak in čeprav me je pogostil z južino, ki se mi je zdela naravnost kraljevska po tisti bedni hrani v cenениh gostiščih, mi ni v njegovi bližini prav nič teknila.

Na srečo se je spominjal Josiaha Seabrooka in mi jel zagotavljati, da se mora edino njemu zahvaliti, da ni že popolnoma slep. »Kakor kletev leži to na našem rodu,« mi je zaupal. »Moj praded je preveč rad gledal lepe ženske, pa jo je izkupil. Neka stara ženska, katere hčerko je preveč poželjivo gledal — in še malce več hahaha! — ga je zaklela. Do sodnega dne boste čutili vsi Talboiti na lastnih očeh, da ste vsako dekle pogledali z nečistim poželjenjem!« In verjemite mi ali ne, gospod Ollenshaw, od takrat vsi trpimo na očeh. Nikoli nisem mogel ugotoviti, ali je kako dekle zalo ali ne. Vendar to ni nikaka izguba, temveč prej blagoslov. Zame so vse enake, hahaha! Zdaj mi je stari Seabrook zvaril neko tekočino, ki mi zelo pomaga. V ostalem bom kmalu spet potreboval novo steklenico. Povejte mi to, prosim, ako ga vidite; mladi prijatelj. Saj vam smem reči mladi prijatelj, kaj ne? Jako mladi ste!«

»Josiah Seabrook se prav zdaj ne počuti dobro,« sem omenil. In ne da bi omenjal mojega očeta in Lindo ali kake druge okoliščine, sem vprašal sira Johna Talboita, ali pozna koga, ki bi mogel nuditi staremu učenjaku varno zavetišče.

Da, v Buckinghamshireu ima dobre prijatelje, ki mu bodo gotovo radi izkazali to uslugo. Takoj jim bo poslal pismo. Toda vse, kar bo storil za starega Seabrooka, stori le pod pogojem, da mu bo redno dostavljali zdravilno vodo za oči, je dodal. To sem mu v Seabrookovem imenu tudi obljubil.

Ko sem malo pozneje odhajal, sem imel neprijeten občutek v želodcu — morda zaradi hrane, ki je nisem jedel s tekom. Vendar se nisem menil za to, kajti razmišljal sem, ali bo sir John Talboit zares lahko odpomogel nevarnosti, v kateri se je znašla Linda! Morda se ji bo tam v Buckinghamshireu spet približal kak plemič, ki bo imel podobne namene kakor moj oče. To se ne sme zgoditi! Vsekako

NORAH DIVJINA CVETE

V ponedeljek zjutraj sem odnesel pismo za Lindo v poštno gostilno pri »Zvestem trubadurju«, plačal pristojbino, se prepričal, da je bilo pismo zares oddano v postiljonovo torbo, počakal, da sem dobil od njega zagotovilo, da ga bo osebno izročil Willu Bainesu v Colchestru.

Potem sem nestrpno in z zaupanjem čakal poštno kočijo, ki bi morala priti v sredo dopoldne iz Colchestra. Linda še ne bo mogla odgovoriti na moje pismo, to sem dobro vedel; upal pa sem, da mi bo med tem iz lastnega nagiba pisala. Vendar pisma ni bilo. Tolžil sem se z mislijo, da je Lindin oče najbrže še bolan, da je pač navezana na hišo in ji ni bilo mogoče pisati, tudi če bi mi hotela. V soboto bom pa že izvedel, kako je njenemu očetu in kdaj ju bom spet videl. Čakal sem nestrpno kakor otrok, ki se veseli že zdavnaj obljubljene igrače.

Pisal sem ji drugo pismo, ki sem ga poslal s ponedeljsko pošto. Naslednjega dne je potekel rok, ko bi se moral Natanael Gore vrniti v London. Zvečer tega dne sem šel v hišo pri »Ukradenem runu«, poln radostnega pričakovanja na svidenje.

Vendar sem znova doživel razočaranje. Gospod Gore je pustil pri svojem bratranecu sporočilo zame. Bratranec, ki je bil po svoji zunanosti verna slika gospoda Natanaela, mi je prebral sporočilo. »Prihodnji terek bo verjetno vprašal po meni gospod Filip Ollenshaw. Prosim te, povej mu, da sem moral nadaljevati vožnjo v Plymouth. Ako ima še kake skrbi glede najinega prijatelja, se lahko obrne na sira Johna Talboita, ki mu bo brez dvoma rad in lahko pomagal. Gospod Ollenshaw se lahko pri siru Talboltu brez nadaljnega sklicuje name...«

Bil sem potr kakor še nikoli, ko sem zapuščal hišo pri »Ukradenem runu« z lističem papirja v rokah, na katerem je bila naznačena pot do gospoda Johna Talboita. Nič pisma od Linde, in Natanael

skih grobovih. Bile so krasne barve in vsebovale so solze.

Toda, kje sem? Kako sem prišel sem? Kdo me je semkaj privedel, kdo slek, položil v posteljo, kdo me je skrbno pokrtil? Kaj je z menoj?

Premišljal sem, a sem bil preslaboten, da bi mogel mučiti bolne možgane. Vrhu tega je bilo tako prijetno počivati, obkrožen z bajno svetlobo in čudovitim vonjem. Ali me bo kdo posetil? Bog ve kdo? Mogoče kak usmiljeni samarijan, ki vrši ljubezen do bližnjega. Čemu ljubezen do bližnjega? Vsekakor se je z menoj nekaj zgodilo; obolet sem, a zdaj —

Kako čudno je to!

Ležal sem odprtih oči in čakal, kdo bo prišel. Hotel sem videti.

Čudno: nikjer nisem opazil vrat. Dvignil sem se ter razgledal, a vse zaman — vrat nikjer!

To prizadevanje je bilo prenaporno za moje opešane moči: zgrudil sem se.

Priti je morala skozi okno ob mojem vznožju iz neke dolnje sobe lahko, tiho kakor duh. Iznenada je bila tu, ob mojem ležišču! Nisem si mogel drugače pojasniti njene prisotnosti, kakor da je prišla skozi oknico. Opazovanje je bilo dokaz, da se mi zavest vrača, sicer bi mi bilo to bitje sen.

Zdela se mi je znana, pa vendar nisem mogel ugotoviti, komu je podobno to krasno, otroško lepo obličje.

Nisem se videl bitja take ljubkosti, bele polti, tako krasnih potez, tako črnih, otožnih oči. Toda prav te oči so mi bile tako znane.

Bila je nenavadno oblečena: vsa v belem. Tkanina se je privijala k telesu v tisočerihih gubah, ki so kakor valovi objemale vitko postavlo ljubke deklice; saj je bila gotovo še zelo mlada.

Toda od kod mladenki ta tuga, otožnost, bledica? Od kod otroku žalostni, hladni pogled? Morala je nekaj strašnega, groznega ugledati, nekaj, kar osupne.

Docela sem tonil v njenem pogledu in nisem je mislil vprašati, kdo je in kako sem jaz prišel semkaj. Ni opazila, da strmim vanjo, kakor da je prikazen. Povsem se je ujemala s čudnim vonjem, nadzemske lučje, ki je napolnjevala sobo, in vse se je mično odražalo na njej.

Neobičajno je bilo tudi, da se mi je zdela vse naravno, kakor da bi moral to doživeti in jo videti.

Medtem se je umaknila in stopala, boljše, plavala po sobi. Nežne nožice so se komaj dotikale tal. Vse je bilo tako mirno, niti šuštenja obleke nisem zaznal.

Z vsakim korakom so se žarki mičneje prelivali ob vitkem stasu mladenke. Vsaka njena kretnja je bila skladna kakor pri grški boginji. Oči so mi pile lepoto teh črt.

Takih ramen še nisem videl. Iznad dolgih rokavov so se očarljivo belila v nežni barvi Castre.

Na desnici je nosila zlat prstan z velikim draguljem, ki je bil podoben rubinu in žarel kakor

sončni žarki. Kakor hitro je premaknila roko, se je zablestel.

Stala je ob mizici, na kateri so bile žara in stekleničke. Ko je sklonila glavo, sem občudoval tenki vrat ter bujne črne lase, nabrane na tilniku. Šele tedaj sem opazil, da ima na glavi črno tančico in ostavlja vtis, da je z meglo ovita.

Z mize je vzela glinasto svetilko starodavne oblike. Zamigotal je plamenček, ki je širil čarobno luč opojnega vonja.

Pogledala je, če je v svetilnici dovolj olja. Ali je bilo to blago bitje devica usmiljenja?

Nestrpno sem čakal, kdaj se bo obrnila. Lučko je postavila poleg srebrne žare ter se počasi neslišno obrnila.

Takoj je sprevidela, da sem buden in da jo gledam. Iz pogleda je razbrala, kaj sem čutil, zakaj na bledem licu se je odrazila prikupna zadrega,

Zenski vestnik

Za kuhinjo

Krompirjeva polenta. Sestavine: ½ kg krompirja, 3 dkg masla, 15 dkg koruzne moke, 1 jajce in žlica parmezana. Olupljeni in kuhani krompir pretlačim, dodam maslo, moko, jajce in parmezana ter hitro premešam v testo. Iz tega napravim debelo klobaso, ki jo zavijem v moker prtlič in kuham v slani vodi tri četrt ure. Kuhano polento zrežem na rezine, potrese s parmezanom in zabelim z maslom ali mastjo.

Sladki krompirjevi žganci. Skuhaj olupljeni, oprani krompir odcedi, osoli, primešaj ¼ kg moke in nekoliko stlač. Napravi z ročajem kuhalnice nekaj lukenj, polji z umetnim mlekom ali ocejeno vodo in še nekoliko kuhaj. Žgance dobro zmešaj, pomoči žlico v vročo mast in napravi žličnike. Vsakega povlaljaj v cimetu ali moki, zmešani s sladkorjem, ter jih zloži v vročo skledo.

Polenta s fižolom. Tri pesti fižola, ½ kg koruznega zdroba, 2 dkg masla, 4 žlice nastrganega parmezana. Iz koruznega zdroba in vode skuham ne pretrdo polento, v katero umešam maslo, kuhani in dobro odcejeni fižol in nastrgnal parmezana.

Žličniki iz polente. 33 dkg polente, 5 dkg nastrganega parmezana, mast za zabelo. Polento skuham v 1½ litra slanega kropla. Iz gotove polente oblikuj žličnike z žlico, ki jo sproti pomakaš v vročo mast ali krop. Polagaj v skledo, potresi s parmezanom in zabeli z maslom.

Ajdovi štrudlji z jabolki. Sestavine: pol litra ajdove moke, žlička soli; nadev: pol kilograma

kar ji je podelilo še več čara

Nagovoril sem jo.

Kaj sem ji rekel, se ne spominjam; pač pa vem, da sem se čutil tisti mah nepopisno slabega, a tudi srečnega. Občutil sem, da tiči v moji blaženosti in slabosti nekaj nadzemskega.

Ničesar mi ni odvrnila, temveč me samo prestrašeno ogledovala. Ponovno sem se ji jecljaje zahvalil. Spet je molčala. Zdelo se je, da me ne razume, četudi sem govoril po italijansko.

Morda sem govoril pretiho? Vendar naj bi me vsaj vprašala, kaj želim in se mi približala. Zakaj tega ne stori?

Strastno sem hrepenel za njenim glasom, saj je gotovo mil ko petje ptičev. Bledi otrok ima najbrže tih in nežnih glas.

Stala je nepremično ter me v strahu nemo zrla. Dvignil sem se in iztegnil roke proti njej.

To bo nedvomno razumela! (Nadaljevanje)

jabolki, 5 dkg rozin ali vamperlov, 5 dkg sladkorja, 5 dkg masla ali masti. Ajdovo moko popari s ¼ litra vrele vode, na deski zvaljaj, pokapaj z raztopljeno mastjo. Jabolka naribaj z olupki vred, sladi in pridi eno malo cimeta in rozin ali vamperlov. Štrukelj trdo zavij, zavij v krpo in skuhaj v slanem kropu.

Drobni nasveti

Spargelj greje, suši in čisti. Uživanje samega ali z drugo jedjo odstranjuje bol v glavi, ki prihaja iz želodca ali jeter.

Pehtran je dobro sredstvo proti strjeni krvi, če stolčes liste in cvete in jih položiš na dotično mesto. Če te bole zobje, uporabljaš to rastlino. Zveči jo v ustih, da ti potegne vodni sluz iz glave, nakar ponehajo bolečine.

Žavbelj, kuhan v vodi ali vinu in zaužit, osveži vse telo. Čisti želodec, vzbuja tek. Ako žvečiš listke, čistijo možgane in izvlačejo sluz. Proti gnibli v ustih ni boljšega sredstva.

Sviščevo korenino uživaš lahko v vinu kot izvleček in tinkturo; redko kot prašek, zaradi grenkobe. Lajša želodčne bolečine in drisko. Izborno sredstvo je proti zlatenci in vodenici.

Baldrijanova korenina, če jo jemlješ kot prašek ali namočiš v vino, pomaga proti nadihu in kašlju. Če nosiš korenino pri sebi, daje prežene neprijetno izpuhtevanje telesa.

Zrcala očistiš najbolje z očiščeno kredjo. Napravi mošnjček iz tanke tkanine, deni vanj kredjo, zveži in pomoči v vodo. Potem popiklaj z njim zrcalo in naposled zbrši s snažno krpo ali jele novo kožico.

Posteklene čebričke očistiš na lahek način in hitro s suho krpo, na katero si kanila nekoliko kapljic petroleja (seveda le nekoliko). Vse umazane in mastne lise takoj izginejo.

Ostanke kopalnih gob lahko porabiš, če jih ušješ v vrečico iz tančice.

jo zaprosim, naj mi postane žena; in kot najstarejši sin in dedič bom zahteval od očeta, naj mi pripravi dostojen dom za mojo mlado ženo...

A komaj sem sprejel to misel, že sem si začel predstavljati brezumno jezo, s katero bi moj oče poslušal to zahtevo. Ako bi se mu predrznil prevzeti Lindo, bi lahko oba končala v kakem brlogu pa ne bi niti z mezincem zganil... Nikjer nobene pomoči, nikjer nikakega izhoda, naj sem se oziral kamor koli.

Med razmišljanjem mi je naposled šinilo v glavo, da bi mi morda Natanael Gore lahko dobil službo v kakšni knjigarni. Imel sem lepo pisavo, tudi računal sem dobro, kot pisar bi si pač lahko služil kruh. Že sem se videl, kako je vsak moj dan izpolnjen s skromnim, a poštenim delom in kako se večer za večerom vračam v hišico, kjer me pričakuje Linda...

Med tem sanjarjenjem se mi je telesni občutek neugodja še poslabšal. V glavi se mi je vrtelo. Enkrat ali dvakrat sem skušal vdreti v neko temno hišo, a zdela se mi je, da se mi je želodec izpremenil v težko svinčeno kepo. Ko sem dospel v svojo sobo, sem pogledal v vrč za vodo, misleč, da je poln, pa je bil prazen. Šel sem torej z njim po krivenčastih, strmih stopnicah navdol ter ga napolnil pri vodnjaku, ki je dajal vodo moji gospodinj in še trem drugim hišam. Ko sem se s polnim vrčem vračal po stopnicah, sem moral skoraj po vsakem koraku počivati; srce mi je tako hitro in močno bilo, da sem komaj dihal. Le z največjim naporom sem se privlekel do sobe, željno pil, dokler ni bil vrč na pol prazen in se zavlekel do postelje. Bilo je neznosno vroče; s trepetajočimi prsti sem strgal s sebe obleko in se v sami srajci vrgel na svoje borno ležišče. Bilo mi je, kakor da mi leži neka strašna teža na nogah in glava mi je bila svinčeno težka. Tedaj pa se mi je nenadoma zazdelo, da bliskovito... bliskovito nekam drvim, da moram priti Lindi na pomoč, da je v nevarnosti... Nisem vedel, kakšna je ta nevarnost, a slišal sem Lindo, kako je kričala... slišal sem jo, kako je na ves glas klicala, naj jo rešim. Groziti ji je moral ogenj, kajti čutil sem vročino, ki mi je palila telo. S poslednjim naporom sem skušal priti s postelje, stresti s sebe breme, ki me je težilo... tedaj pa je Lindin glas izvenel in ogenj je ugasnil...

Zdaj pa zdaj se je zabliskalo skozi temo, vendar nikoli ne dovolj

dolgo, da bi se zavedel, kaj je z menoj. Časih me je zbadel v oči svetlobni žarek, nato sem zaslišal neki glas, moja zavest pa je bila podobna majhnemu koščku lesa, ki ga naraslo vodovje zanaša sem in tja. Za sekundo je splaval na površino, takoj nato pa potonil v neslutene globine...

Po dolgem, dolgem času se je vendarle prikazala luč, ki ni takoj spet ugasnila, ko so jo moje oči skušale zadržati. Zazveneli so koraki in glas ni utihnil, ko sem ga skušal ujeti. In tako sem gledal in prisluškoval v temo ter naposled spoznal, da prihaja svetloba od leščerbe, ki se mi je približevala, šum pa povzročajo koraki moškega, ki je nosil to leščerbo. Z rokami sem tipal na desno in levo v temo ter se ves začuden vpraševal, kaj neki se je zgodilo z mojo posteljo, kajti ozka slamnjača je ležala na tleh, tla pa so bila kamenita, vlažna in mrzla. Čim sem vse to ugotovil, sem že tudi začutil odvraten smrad, ki se je širil po prostoru, ter strašno žejo, ki me je žgala.

Zdaj je bila svetilka tik mene in zagledal sem dolgo belo brado, nato pa pripognjeno postavlo starega moža, ki me je gledal.

»Kje sem?«

»V bolnišnici,« mi je ravnodušno odvrnil.

»Zakaj pa... sem tu?«

»Zato, da umreš, fant. Tak pomiri se s tem in nikar nam ne prizadevaj nepotrebne truda.«

»Jaz vendar ne bom umrl! Bolje se počutim. Ali lahko dobiti požirek vode?«

»Rekel sem ti, ne delaj nam nepotrebne truda. Nisem tu zato, da bi ti stregel. Pač pa sem tu, da bi ugotovil, da si mrtev, kakor je treba, preden te vržem v grob, ki sem ti ga izkopal. Tak leži lepo pri miru in se nikar več ne obračaj!«

Šel je dalje in v svetlobi nihajoče svetilke sem videl, da se je nekaj korakov oddaljen od mene znova sklonil. Z roko sem otipal slamnjačo, enako moji.

»Tale tu je že mrtev kakor miš, Tom. Pomagaj mi malo,« je rekel stari in iz teme se je prikazala postavla drugega moškega. Možakar s svetilko je zgrabil mrtveca za noge, med tem ko mu je drugi dvignil glavo. Ko sta počasi šla mimo mene, sem lahko razločno videl otrple, iztegnjene noge in mrtvo viseče roke trupla, ki

Milan Kraški:

Njegova usoda

Sonce je pošiljalo krvavordeče pramene čez temnomodro hribovje, obdajajoče vasico v dolini, ravno ko se je prebujala iz nočnega sna. Krvavordeče je sonce pobarvalo tudi hiše in hišice, hleve, akednje in sredi vasi je bil bajer kakor napolnjen s krvjo.

V zvoniku vaške cerkve je ura bila sedemkrat. Ob tej uri zjutraj je navadno prinesel mali Jožek učitelju Ivanu Predniku lonček mleka. Oprezno, da bi preveč ne scurljalo po lončku navzdol, je nosil Jožek vsako jutro mleko v šolo. Po navadi je pritisnil z eno roko na kljuko, malo počakal, nakar se je prikazal na polodprtih vratih učitelj Prednik, bled in razmršen, kakor da vso noč ni spal. Odvzel je Jožku lonček, pogladil malega Jožka po dolgih, zlatih lasih in dolgo, dolgo gledal v njegove sinje oči. Jožek je voščil dobro jutro, potem še enkrat pozdravil in stekel nato domov, po klancu navzdol.

To pot je Jožek pritisnil že vdruči, a dolgi, razmršeni in blede učitelj se ni prikazal. Zato je postavil lonček na prag in z obema rokama pritisnil še tretjič. Zaman.

Čudno ga je zazeblo po vsem životu, kakor vselej vsakogar, kadar se kaj ne zgodi tako, kakor je navajen, da se se vselej zgodilo. Dve solzi je iztisnilo Jožku presenečenje, ko se vrata niso odprla in se ni prikazal blede, razmršeni učitelj, kakor vselej do tedaj. Nič več ni poskušal odpreti: pustil je lonček na pragu in zbežal domov, po klancu navzdol.

»Mamica, gospod učitelj spi, mama, zakaj noče danes odpreti? Ne bo več odprl, mamica?«

Kraljeva Roza je bila postavno, lepo dekle. Imela je komaj tri in dvajset let, vendar bi ji človek prisodil več. Videti je utrujena; oči, sinje kakor Jožkove, so bile kakor izprane od solz. Prejokala je mnogo. Začela je jokati takrat, ko je začutila pod srcem plod svoje ljubezni s Kovačevim Petrom, jokala je še tudi potem, ko so jo gledale iz zibelke velike plave Jožkove oči, in še dolgo, dolgo je jokala.

Kovačevega Petra so ubili v vojni. Tam daleč od doma, v Karpatih, trohni njegovo telo.

Mali Jožek, fantek bistrih oči, sad čiste ljubezni, je zato moral zgodaj spoznati hudobnost ljudi, ki so mu žugali, pretili in ga zmerjali s pankrtom, kadar je klatil sosedove češnje, ali kadar se je maščeval in je našeškal sosedovega Lojzka.

Roza je prebledela, ko je začela Jožkove besede. Zaječala je na glas kakor ranjena srna, opotekla se je in zajokala. Njena mati je prihitela iz kuhinje, vsa prestrašena. Roza se je zavlekla po stopnicah navzgor na pol nezavestna, ne da bi črhnila besedico. Tudi takrat, ko je ljubila Petra,

ni nikomur zaupala svoje skrivnosti in tudi zdaj se je samo zvijala in bolešno ječala.

»Mamica, zakaj jočeš?« je vprašal Jožek. Začel se je cmeriti tudi on.

»Lonček sem pustil na pragu, mamica, ko se bo gospod učitelj zbudil, ga bo tam našel. Zakaj se jokaš, mamica?«

Kakor blisk so Rozi šinile v glavo zadnje besede učitelja Prednika ob slovesu, pozno v noči.

»Danes mi je hudoc, je rekel s slabim glasom in stresel se je. Dvignil je ovrtnik na suknji. »Hudo mi je kakor še nikoli. Prepadi, sama brezna... Kamor stopim, se mi udara, globoko... Ne vem, če bom...« Prižgal si je cigareto in odšel, opotekaje se, kakor da ne hodi več po tej zemlji.

Slišal je, kako je Roza sunila kolec za vrati v zidno odprtino. Skoraj nasmejaj se je županovemu psu, ki ga je nalajal. In čul je biti v zvoniku. Bilo je trikrat, zveneče, kakor da bi kladivce udarjalo na srebrno ploščo polne lune, ki se je prikazovala zdaj pa zdaj izza oblakov.

»Hudo mi je... Ne vem, če bom...«, je ječljala Roza. Tisoč groznih slutenj in dvom in upanje ji je stiskalo vrat, da ni mogla izreči jasne besede, ne jasno misliti.

Ob osmih se je zbrala pred šolskimi vrati deca in strmela v lonček na pragu, ki je bil napolnjen z mlekom. Kmalu nato je pristopil predsednik krajnega šolskega sveta France Žnidar in je zastojl trkal, tolkel in butal po vratih. Poklical je zato še Miheličevega Janeza in Beletovega Lojza. Vsi trije so s silo udrili vrata in vstopili razburjeni v vežo.

Učitelj Prednik je stanoval sam v prostornem šolskem stanovanju. Vedeli so, da je spal v veliki sobi; v mali, z okni na cesto, pa je delal. Šli so zato skozi kuhinjo v sobico in od tod v delavnico učitelja Ivana Prednika.

Učitelj je sedel na stolu, oprt na pol na veliko okroglo mizo, na pol na veliko štirioglato peč. Zdelo se jim je, da trdno spi. Predsednik France Žnidar ga pokliče. Nič! Miheličev Janez mu z roko narahlo pomaje glavo in takrat priteče izpod leve roke in leve strani obraza mala sraga krvi.

»Ustrelil se je!« zakričal Beletov Lojze. Poznal je dobro učitelja Prednika in vedel takoj, da se je usmrtil sam. Strmeli so vsi trije vanj, otrpli od groze. Nekaj kodrastih glav se je prikazalo na pragu, ki so zvedavo gledale prizor. France Žnidar je deco, ki je potuhnjeno sledila možem, zapodil domov. »Rešen je vsega upanja in straha«, zamrmra nato in povesti glavo. Ko so dvignili učiteljevo omahlo desnico, je v nji tičal krčevito prijeto samokres. Bil je last Beletovega Lojza; dal ga je bil učitelju nekaj dni prej, ker ga je ta

prosil, naj mu ga posodi, da bo postrelil nekaj vran in jih dal nagačiti za šolsko zbirko.

Na veliki okrogli mizi pred njim se je bleščal beli ovoj pisma z naslovom na Kraljevo Roza. Poleg tega so bile po mizi čudno razmetane, kakor da je nekdaj kaj iskal med njimi, različne vezane knjige: pekaj zvezkov Nietzschejevih zbranih spisov, župančičeva Mlada pota, Cankarjeve Podobe iz sanj in še drugi vezani in nevezani spisi. Pismo je Žnidarjev France vtaknil v zep, pokojnika pa so odpeljali v mrtvašnico.

Kmalu nato je vsa vas vedela, da učitelj, ki so ga vsi tako radi imeli, ni več med živimi.

Ko je Žnidarjev France izročil pismo Rozi, je ta zaječala in omahnila onesveščena v njegovo roke. Nekaj krvavih lis na velikem belem ovoju ji je povedalo vse.

Brala ga je večkrat zaporedoma, a razumela ni nič, tudi besedice ne. Vrgla si je plet na ramena in odhitela v župnišče.

Stari župnik je sedel v naslonjaču, topo je zrl predse in pravkar, z zastrtimi očmi in nagubanim čelom, premišljeval o smrti učitelja Ivana Prednika, ko je vstopila Roza.

»Gospod župnik, prosim vas, nič ne razumem, prosim...«, je ječljala in mu molela veliki, s krvavimi lisami omadeževani, beli ovoj.

Župnik Jože Rogelj natakne na nos debele, že polomljene in z nitjo zvezane naočnike in čita na glas:

»Draga Roza! Prepadi zijajo pred mojimi oteklenimi očmi se vedno, brez nehanja. Sedaj vem, da bo kmalu vse končano, da bo kmalu konec romanja. Nevidna, silna roka mi stiska grlo, čutim, da ne bom več dolgo, da ne smem več dolgo živeti. Preden pa stopim v Neznano, hočem opisati v tem zadnjem pismu, kako sem postal zrel za malo, jekleno kroglico Ne pišem zato, da bi se morda komurkoli opravičil in tudi ne zato, da bi si olajšal te zadnje, ledene trenutke pred smrtjo. Zakaj pišem, sam ne vem, kakor nisem vedel vse življenje na mnoga vprašanja pametnega odgovora.

Takrat, ko se je začela svetovna vojna, sem se začel zavedati tudi jaz. Vsa leta prej se mi zdijo sonca, radosti in sreče polna, vsa leta pozneje pa mračna, kakor od strupenih plinov obdana. Móra, grozna, težka, je ležala nad nami vsemi, kd smo se v tem času začeli zavedati.

Rodil sem se v tistem delu naše domovine, kjer so skrivnostne podzemeljske jame in še skrivnostnejše presihajoče vode. Kraško kamenje in njegove skrivnosti so mi segle globoko v srce. Že tedaj sem se čutil zapuščenega in osamelega, ko sem tekal po gmajnah in goličavah in zdelo se mi je, da so me vrgli med to kamenje zato, da bi si utrdil noge in bil zmožen kdaj pozneje s trdim, samozavestnim korakom romati po granitnih cestah življenja. Bal sem se že tedaj prepadov, ki so me obdajali, z grozo v srcu in očeh sem jih

sta ga možaka odnašala. Ko sta se kmalu spet vrnila, sta se ustavila ob moji slamnjači.

»Bova tegale tudi takoj zakopala?« je vprašal starec.

»Najbolje bo,« je prikimal njegov spremljevalec.

Zbral sem vse svoje moči in sedel. Še vedno sem imel na sebi svojo srajco, ki je bila vsa trda od nesnage. Noge sem imel gole — moj z železom podkovani čevljev je ostal v hiši v Novi ulici, kjer sem bil odložil tudi svojo obleko, ko sem čutil, da se me loteva bolezen. Kdaj je bilo to? Sinoči... že zdavnaj? Nisem vedel... brez svojega čevlja bi težko hodil, kaj šele, da bi zbežal od tod!

»Ne morete me živega pokopati,« sem zaklical grozljivima postavama. »Pravim vama, da mi je že bolje! Od tod hočem! Dajta mi kakšno obleko — saj bom plačal.«

»Za vsakega človeka, ki ga pokopljeva, dobiva šiling,« je zamišljeno pojasnil starec. »A niti penija ne dobiva za tistega, ki gre odtod na svojih dveh nogah, Mar ni tako, Tom?«

»Natanko tako,« je zagodrnjal Tom.

Belobradec se je okrenil in se šepetaje pomenkoval s svojim spremljevalcem, vendar sem lahko razumel sleherno besedo, ki sta jo izgovorila.

»Tako je sem si bil mislil, da nama bo dal mnogo dela, Tom. Tako glasno je vpil,« je rekel starec. »Ali je kdo vprašal zanj?«

»Nihče.«

»Kje si ga prav za prav našel?«

»V Novi ulici.«

»Potem nama bo zanesljivo prinesel šiling. Ziva duša se ne bo zmenila zanj.«

»To je pomota!« sem se zdaj krepkeje oglasil. »Da, stanujem v Novi ulici in morda mislita, da nimam niti penija, vendar nisem nikak berač. Filip Ollenshaw sem... sin sira Johna Ollenshawa! Ako gre eden od vaju v hišo sira Johna Talbolta in mu sporoči, da sem tu, mi bo poslal obleko in voz.«

»Ze spet se mu blede,« je zamrmral stari in s pomenljivo kretnjo pokazal na svoje čelo. »Pa zdaj ga ne moreva izpustiti, četudi bi bilo vse to res, kajti potem bi kmalu vse mesto poznalo zgodbo o šilingu. Ne, v grob mora!«

»Tako je,« je pritrdil Tom.

Skušal sem vstati. Bil sem resda tako oslabelel, da sem se komaj držal pokoncu, vendar sem bil živ in sem živ tudi nameraval ostati. Upri sem svojo hromo nogo ob slamnjačo ter se pripravil, da se v tem negotovem položaju borim za življenje. Na srečo je bil možak s svetilko dokaj star, Tom pa očitno neodločen bebček. Krepko sem sunil starca s pestjo v bradati obraz ter mu z drugo roko iztrgal svetilko. S tem oropanim orožjem sem trdo oplazil Toma po nosu; tuleč se je prijel za ranjeno mesto. V tem trenutku je padla sveča na vlažna tla in ugasnila. Videl sem bradatega moža, ki si je bil opomogel od udarca, kako je planil proti meni, nato se je zgrnila gosta tema v gnusni kleti. Spustil sem se na kolena ter začel tipaje ob steni plezati naprej. Edina moja prednost je bila v tem, da sem se z bosimi nogami lahko neslišno premikal, dočim sta oba možaka s škornji glasno udarjala ob kamenita tla. Naopak pa sem se plazil jaz v prostoru, ki mi je bil docela tuj, dočim sta ga moja preganjalca prav dobro poznala.

»Priži svečo, Tom! Kje so vžigalice?« se je oglasil starec in teme. Takoj nato sem zaslišal tresk in kletev. »To je bila moja glava, Tom, ti prekleti norec. Nič več ne vem, kje sem.«

Neslišno sem se plazil dalje. Zdaj sem prišel do konca zidu. Cutil sem, da sem se z nogo dotaknil stopnice, tipal sem po njih navzgor in ko sem bil na vrhu, še vedno nisem slišal korakov svojih zasledovalcev. V temi sem butnil z glavo ob neka vrata. Zdaj sem zaslišal spodaj v kleti glasno starčkovsko klicanje in vedel sem, da bosta v eni minuti oba za menoj. Z blazno naglico sem iskal zapah, ga našel, ga odpahnil in železna vrata so se škripaje odprla. Omahnil sem v poletno noč, ki se mi je zazdelo po neprodni temi tam spodaj skoraj svetla, ter se naglo stisnil v mračen kot ob zidu. Ko bi zdaj prišel mimo še kak nočni čuvaj z lučjo in palico! Čuvaj zakonov bi kajpak potegnul z mojima zasledovalcema, članoma bolnišnice. Saj pa tudi nisem mogel vzbujati zaupanja s svojo zunanostjo, stoječ tam v sami srajci, trdi od nesnage in šireč okoli sebe odvraten smrad... Zaslišal sem korake na kamenitih stopnicah, takoj nato pa so mi iz najbližje bližine zadoneli glasovi na uho.

»Jaz pojdem na desno, ti pojdi na levo, Tom,« sem zaslišal starčkov glas. »Morava ga dobiti, preden ga utegne kdo videti. Daleč ni mogel priti, saj je hrom.«

gledal in prepričan sem bil, da me bodo nekoč požrli.

Vojne grozote sem doživljal prav od blizu. Vsak vesel žarek mojega plaha srca je otemnel nad mano neznošno bobneči aeroplan; vsako plaho upanje, v mladi duši porojeno, je preplašil peklenški razpok sovražne bombe v bližini; vse lepe sanje jutrnje in večerne zarje je prepodila krvavordeča zarja topovskega ognja na bojišču. Omamljajoči bliski reflektorjev in raket so me navdajali z grozo in strahom.

Tista krvavordeča zarja in bliski raket in bobnenje baterij na fronti — vse to mi je bila edina zabava mladostnih dni, vse to je bilo edino, kar je smelo, zvenelo in se bleščalo; to so bili edini svetli spomini tistih časov. Vse drugo je bilo mračno kakor smrt, grenko in obupno. Neizrekljiva mraza je tlačila vse nas, ki smo tedaj začeli spoznavati življenje.

Ker mora končati vsaka stvar na svetu, so se končala nekega dne tudi leta gorja in trpljenja. Kmalu potem sem nehaj obiskovati tudi mračno ljubljansko realko, kamor smo hodili dan na dan, mračni tudi mi, kakor uročni. Še ves teden nato sem nosil se seboj v žepu zrelostno spričevalo, jaz nesrečnik, še ne zreli in še prezrel, od nemile usode določen, da romam, iščem, trpim in nazadnje poginem, strt in razmesarjen.

Sledila so leta najtrpkejšega spoznanja. Kakor plaha, blede večja nad močvirjem sem taval po dunajskih ulicah. Povrnili so se časi šuma in sijaja. Nič manj globoko kakor tarat tik za bojiščem so mi segli globoko v dušo in srce bliski volkomestnega življenja, zvenenje in brnenje velikih cest in stijaj, ki me je omamljal kakor takrat, tik za fronto. Gledal sem skoraj s strahom visoke, kadeče se, črne tovarniške dimnike, bobneče stroje, ki so zvesto ubogali žuljavni roki. Gledal sem proti nebu se vzpenjajoče stolpe, kupole in zvonike in zdelo se mi je, da se plašno in osramočeno in zavistno ozirajo na njih mogočnejše, kadeče se, črne tekmece.

Takrat sem se zavedel drugič. Pogledal sem nazaj, pogledal sem naprej in v sredi je zazijalo strašno brezno in je buljilo v moje že malo utrujene oči.

Na dnu brezna sem videl nekaj mrgolečega, ki je komaj pokrivalo dno. Zdela se mi je, da so bitja, človeku podobna, od borbe in trpljenja sključena telesa, s spačenimi obrazi; osteklenele oči so bile kakor oči bolnika na smrtni postelji, ko gleda, kako z mirnimi koraki prihaja smrt. Okamenel sem in spoznal na njih telesih in obrazih, da so mi bratje, da so hodili po poti, kjer hodim sedaj jaz; njih visoka, zaokrožena čela so pričala, da so iskali, njih spačeni obrazi, da so hoteli in trpeli, in njih osteklenele oči so bile obrnjene vse v eno smer: gledale so nekam v daljavo, v bodočnost.

S krvavečim, od prezgodnjega spoznanja ranjenim srcem sem se vrnil v domovino. Gledal sem hribe in doline in na hribih ljubko vgnezdene bele

cerkvice. Uho mi je zopet božalo njih slavnostno zvonjenje, tako da sem pozabil tuljenje siren in mislil, da so bile le sanje, le trenutni prividi razburjenih živcev in prenapetih možganov, kar sem doživel v tujini.

Toda pošastni demon, ki me je zalezoval že od mladosti, mi je sledil neizprosno, čeprav je bilo srce že na pol ovenelo, razklano in prazno.

Prišel sem med to hribovje, ki me obdaja, med šumenje in skrivnostno šušljanje gozdov in poljan. Otožno šepetanje jelk in borov, še otožnejše tuljenje burje okoli oglov, spominjajoč me na grenko in mračno mladost, in mila, lahka mesečina so mi zopet segli globoko v dušo.

V tvojem objemu, Roza, sem presranjal uro za

uro, v tvoje oči sem se potapljal in pozabljaj svoje gorje. Tvoje predobro srce mi je lečilo rane, pridobljene v borbi z življenjem. In ko si mi povedala z obupnim glasom, da čutiš pod srcem bitje, ki je kri moje krvi, sem zaslutil, ne vem zakaj, da konec ni več daleč.

Sivolasi župnik Rogelj je snel naočnike in mračno gledal predse. Obraz se mu je čudno spacičil in oči so mu obvisle na podobi umirajočega Krista, ki je visela nad mizo. Zdi se mu, da postaja križ večji, zmerom večji. Pod križem se gnete množica s sovraštva polnimi obrazi.

»Dopolnjeno je!« je mirno in vdano rekel gospod župnik.

Ne hodite v dežju po gobe!

V navdušenju nad svojimi in drugimi gobarskimi uspehi nekateri gobarji stikajo dan za dnem za gobami, ne glede na vreme. Posebno radi se udejstvujejo takoj po dežju, ker se vedno velja zmoti, da gobe zrastejo čez noč ter da jih dež potegne iz zemlje, kakor da so samo čakali na ta trenutek. V resnici pa tudi gobe potrebujejo precej časa, da zrastejo. Nekateri se sicer razvijajo precej dobro najprej v zemlji, preden pogledajo iz nje, a večina gob se vendar razvija nad zemljo in zraste, iz tal, iz podgobja, ki je včasih celo na sarni površini zemlje.

Izkušeni gobarji ne morejo priporočati nabiranja gob tik po dežju iz več razlogov, kar je treba zdaj zopet ponoviti. Včeraj je dopoldne deževalo, popoldne so pa bili ljudje že v gozdovih, kakor da so gobe zrastle v nekaj urah. Vsak nabiralec lahko prav kmalu spozna sam, da nabiranje gob po dežju ni priporočljivo že zaradi tega, ker se pri tem zmoci; mokra je trava, od drevja še kaplja, voda sili v čevlje in gobar je moker najmanj do kolen, če ne že od nog do glave. Toda vse to bi rad pretrpel, saj tudi pri nabiranju gob brez žrtve ni uspehov. Toda najhuje je, da so mokre tudi gobe. Vse gobe so po dežju več ali manj sluzaste in mnogo bolj prepojene z vodo. Mokre gobe so bolj nežne in v posodi pri nabiranju se nam odtišče, zdrobe, pa tudi zlepijo med seboj. Rezanje in čiščenje takšnih gob je zelo težavno, včasih celo nemogoče. Že v gozdu se nam pokvari precej gob, ki jih moramo doma zavreči. Mokre gobe je treba čim prej prarabiti, ker se lahko povsem pokvarijo ter vnamejo čez noč. Sušenje mokrih gob je mnogo bolj težavno, nekaterih vrst skoraj nemogoče, zlasti jeseni, ko je ozračje vlažno in malo solnca. Tik po dežju nabereimo lahko le gobe, ki so rasle že pred dežjem. Ko bi jih pobrali pred dežjem, bi bile mnoge zdrave, mokre, starejše gobe so pa naglo črvice in hitro zgnetljive. Mlajše gobe, ki so zrastle pred dežjem, se po dežju, a treba je seveda počakati nekaj dni, včasih še leto razvijajo ter zopet izgube vlago.

Zato nikdar ne tecite takoj po dežju v gozd!

Sicer je verjetno, da boste nabrali nekaj gob, a seveda starejših, ki so zrastle pred dežjem, vse bodo pa mokre in kljub vsej previdnosti se vam jih bo nekaj pokvarilo. Dandanes je pa treba tudi varčevati z obleko in čevlji, ki v mokrih gozdovih zelo trpita. Škode je včasih več kakor koristi. — Če bo danes dovolj solnčno, bodo gozdovi šele jutri malo bolj suhi, vendar bi tudi jutri še ne smeli iti v gozd, ker bo gozdna trava še vedno mokra in gobe še ne bodo izgubile dovolj vlage.

Odpornost srca

Otrok ima razmeroma majhno srce in zelo široke krvne cevke. Zato je pritisk krvi prav majhen in krvni obtok izredno anek. To je posebno dobro zaradi živahnejše presnove, zlasti pri dovažanju snovi. Med 14. in 17. ali 18. letom, ko dozorevamo, se to spremeni. Srce postane dvakrat večje, obseg glavne bitne žile pa naraste samo za petino. Vohče se velikost srca od otročje dobe do konca razvojne dobe, podvanajsteri, obseg žil pa samo potroji; srčna vsebina naraste od 20 do 25 kubičnih centimetrov po rojstvu na 215 do 290 kub. centimetrov po končanem razvoju, obseg bitne žile pa v istem času od 20 milimetrov do 61,5 mm.

Odrasli ima torej razmeroma veliko srce in ozke krvne žile, kvni pritisk je večji, srce mora delati počasneje in z večjo močjo. Posledica je, da se pri napornejšem trudu srca razmerje med zahtevo in delom hitreje moti. Dočim zgubi odrasli človek po hitrem teku, čeprav kratkem, ali pa teku čez več stopnic sapo in mu srce močno bije, tega otrok ne čuti; pri njem se vsa hitro izenači. Otrokovo srce je tudi odpornejše proti boleznim. Pri pljučnem vnetju otroka se zbiravnik ne bo bal kakšnih srčnih komplikacij; drugače je to pri odraslih in zlasti še pri starih ljudeh, kojih srce je pogosto obrabljeno in po raznih strupih (alkohol, nikotin) ter po vznemirjenjih, skrbeh ali žalostih oškodovano.

»Resda,« je pritrdil Tom. Runenkasta svetloba je švignila preko tal, nato sem znova zaslišal tresk.

»Vrag te plentaj, Tom,« je zastokal stavec. »Saj sem ti rekel, da pojdi na levo. Mar niti tega ne veš, kje je levo in kje desno, ti bedak?«

Nehote sem se obrnil iz svojega skrivališča proti desni. Tako bom imel opravka s starim. Slišal sem Tomove korake, ki so izzveneli v drugi smeri, nato se je tik pred menoj prikazal belobralec. Držal je svetilko pred seboj, se oziral na vse strani in videti je bilo, da se mu nič preveč ne mudi; morda niti ni mogel hitreje stopati. Zdaj je prišel z lučjo do koticčka, v katerem sem čepel. Sklonil sem se in ga zgrabil za kolena. Padel je in tiho obležal na tleh. Nisem vedel, ali je bil res nezavesten, ali pa se je le delal tako. Vsekakor je pravilno dihal. Sleknel sem mu volnene hlače, zlezal sam vanje, mu zvezal noge z njegovo vratno ruto in mu odvezal leščerbo. Nato sem hitro, kolikor sem le mogel, odšepal dalje. Zavil sem za vsak vogal. Enkrat sem se sklonil, da sem se napil vode iz mlake med dvema kamnoma in še nikoli se mi ni zdela nobena pijača tako dragocena.

Vlekel sem se dalje, plazeč se časih po vseh štirih. Kmalu sem si obdrgnil kožo na kolenih in srce mi je tako naglo utripalo, da sem se po vsem životu tresel. Pred neko hišo sem zagledal leseno klop, zlezal sem pod njo in mirno obležal tam. Nisem spal — tudi mislil nisem. Nisem mislil niti na veliko nevarnost, ki sem ji pravkar le za las ušel, in tudi ne na podla možaka v kužni bolnišnici. Ležal sem tam, veseleč se, da je nevarnost minila; in ko je minilo dokaj časa, sem opazil, kako se nad strehami izpreminja blede sivina v zlato in rožnato barvo.

Bilo je še zelo zgodnje jutro, vendar že dovolj svetlo, ko me je neki šum zdramil iz omamljenosti; odpahnili so vrata mogočne hiše, pred katero sem ležal. Pravkar sem se vzravnil, in se naslanjal na zid, ko so se vrata odprla in je stopilo na prag čedno dekle, najbrž dekla, z metlo v rokah. Nalahno je kriknila, ko me je zagledala, jaz pa sem ji brž rekel: »Nikar se me ne boj, drago dete, nič žalega ti ne bom storil.« Obotavlja se je obstala, očitno pripravljena, da že naslednji trenutek zbeži in zapre težka vrata za seboj. Tedaj pa je zagledala mojo hromo nogo.

»Hromec sem,« sem ji pojasnil, »hromec, ki so mu ukradli bergle. Brez bergel ne morem hoditi.«

»Bergel ti jaz ne morem dati,« je reklo dekle. Zdaj je bila še očitno prepričana, da nisem nevaren.

»Tudi metla bi mi zadoščala,« sem nadaljeval in jo prosiče pogledal.

»Da, toda tale metla je še skoraj nova,« je rekla.

»Kaj pa stara?«

»Tisto lahko dobiš,« Sta je v vežo in zaprla vrata za seboj. Kmalu je spet prišla ven s staro metlo v eni in velikim kosom kruha v drugi roki.

»Moj gospodar je usmiljen do beračev in hromcev,« je rekla zdaj bolj ljubezljivo, »tote ti moram dati.« Stopila je korak naprej in mi ponudila kruh, a se je takoj umaknila, ko je začutila smrad, ki je puhtel iz mene.

»Ob toplem vremenu bi se pač lahko kdaj umil,« je menila in mi z iztegnjeno roko ponudila metlo. Dvignil sem si jo pod pazduho, so zahvalil dekletu in odšepal dalje.

Še preden sem se dobro razgledal, v katerem delu mesta sem, mi je že z druge strani ceste pokimala neka gospa — gotovo je šla k zgodnji službi božji — in mi dala srebrni novce. Vzel sem ga, ne da bi se obotavljal, kajti moj denar je ostal z mojo obleko vred v Novi ulici in nikakega upanja nisem imel, da ga bom še kdaj našel. Malo kasneje mi je vrgel neki jezdec, ki je pridiral mimo, dva bakrena novca. Ni mi bilo pod častjo, da ne bi pobral denarja z blatnih tal; pomenil mi je južino in napačni ponos me prav zares ne bi mogel nasititi...

Naposled sem našel nekega prodajalca vode ter ga poprosil, naj mi pove pot do Nove ulice. Ko sem po njegovem navodilu prehodil nekaj ulic, mi je začel postajati kraj znan; in ko sem že mislil, da sem izrazil poslednje moči, zagledam hišo, v kateri sem bil stanoval. Z naddloveškim naporom sem prispel do stopnic, ki so vodile do vežnih vrat ter omahnil na najnižjo stopnico. Skoraj ni bilo treba trkati, kajti v hiši je živelo kakih dvajset družin in gotovo bo kmalu kdo odprl vrata. In zares se je čez nekaj časa prikazala mati Craske osebno ter zagnala nekaj odpadkov na kup, ležeč sredi ceste. »Glej, da mi izgineš!« mi je zaklicala, ko me je opazila. (Nadaljevanje)

Kri zares ni voda

Kaj so krvne skupine?

Človeška kri sestoji iz tako zvanih krvnih teles, ki so enakomerno porazdeljena po krvni tekočini. Če denemo kri dveh ljudi skupaj, tedaj se včasih krvna telesa nakopičijo, včasih pa se porazdelijo. To dejstvo je v prejšnjih časih številnim ljudem povzročilo smrt, ker so se krvna telesa pri prenašanju krvi večkrat nakopičila, zaradi česar je bolnik umrl. Temu je vzrok različnost krvnih skupin, ki pa prej o njih niso še ničesar vedeli. Šele novejša znanost je odkrila, da sta krvna telesa raznih ljudi različno sestavljena. Po tem so ljudje razdeljeni na štiri razrede, na štiri skupine ljudi.

Skupine imenujemo AB, A, B in O. Skupina AB ima v svojih krvnih telesih snovi A in B; skupina A ima le snov A; skupina B ima samo B in skupina A nima ne A ne B. Toda samo te snovi še ne povzročijo škode pri prenosu krvi. Skupljenje se stvori šele, če se krvna telesa s posebnimi snovmi združijo s krvno tekočino, ki je je tudi dve vrsti (agglutini). Prva skupina krvne tekočine se imenuje Anti-A (to je snov, ki je združena s snovjo krvnega telesa A in povzroči kopičenje); druga skupina je Anti-B. Če združimo kri ljudi skupine A s krvjo ljudi skupine B, se srečajo krvna telesa A in Anti-A; to pa pomeni pri transfuziji katastrofo. Torej ne smemo nikoli prenesti krvi skupine A in kri skupine B (in obratno), a prenos krvi iz ljudi iste skupine v ljudi iste krvne skupine je koristno.

Kdaj pomaga prenos krvi ali transfuzija

Prenos krvi je dandanes v marsikaki bolezni na mestu. Če se kdo zastrupi z ogljikovim kisikom, če ima kdo legar, če si zastrupi kri, če izgubi veliko krvi: v vseh takih primerih pomaga bolniku prenos krvi. Prav tako uporabljajo prenos krvi za pripravo pred operacijo in za lečenje bolezni po operaciji.

Zaradi vedno večje uporabe krvnega prenosa je v poslednjih letih vedno več povpraševanja po dajalcih krvi. Ti morajo spadati k posebni skupini krvi in morajo imeti popolnoma zdravo kri in smejo dati kri le po posebnih presledkih. Po nekaterih deželah so nastala posebna društva dajalcev krvi, zlasti po velemestih.

Naše gospodinje in gospodinske pomočnice

Opazujemo čedalje večjo odtujenost in medsebojno nerazumevanje med stanovoma, ki sta drug drugemu nujno potrebna. Pravijo, da so to posledice vojne. Ne. To so posledice prejšnje vzgoje. Saj je bilo že poprej med mnogimi gospodinjami in služkinjami dovolj nezadovoljnosti in zagrenjenosti.

Če prideš v pogovor z eno ali drugo teh stanov, ališiš oporekanje in pritožbe. Čim manj srčne omike ima ta ali ona, tem več je umazanih opazk, med katerimi je tudi pretiravanje, blatenje ter neresnične in ponižujoče vesti, zaradi katerih gospodinja ne morejo dobiti primerne uslužbenke in dekleta ne primerne službe. Najslabše pa je, če odgovorne osebe ne poznajo notranjih sposobnosti, s katerimi imajo opraviti.

Vsak berač svojega malho hvali. Cigan na sejmu svojega nadušljivega konja, trgovec blago, ki ni kaj prida. Tako bi moral delati tudi oni, ki ponuja tujo telesno moč. Boljši je o pravem času dober nasvet in opomin. Kako kruto zadene glasna opazka: »Ta je nezanesljiva« ali »ta je neprilopročljiva«.

Treba je že vnaprej skrbeti za primerno vzgojo svojih klientk. Najbolj primerna vzgojevalnica za hišne uslužbenke je v lastnem zavetišču pod dobrim vodstvom. Priznam, da je silno težko dekleta stanovsko in strokovno izobraziti. Same se premalo zanimajo ali celo ovirajo izobraževalno delo. Dozdeva se jim brezpomembno in nepotrebno. Služiti v gospodinjstvu je mnogim le prehodna nuja. Večina misli na možnost in je mnenja, da za moža že dovolj zna, za druge pa ne potrebuje.

Za stanovsko izobrazbo slovenskih služkinj se je začelo delati pred 40 leti. Leta 1898. je v Trstu gospa Marija Skrinjarjeva ustanovila »Zavod sv. Nikolaja«, kjer ni bilo le prenočišč za dekleta, ampak so jih tudi poučevali v gospodinjstvu, šivanju, računstvu, nemščini itd. Pri tem delu so pomagale učiteljice iz šole pri Sv. Jakobu.

Gospa Skrinjarjeva je uspešno vodila zavod in se povsod zavzemala za dekleta, kjerkoli se je posameznim godila krivica. (Glej »Gospodinska pomočnica« l. 1932, št. 1, 2, 3 in 4.) Preobrat po prejšnji vojni 1919 je ukinil njeno hvalevredno delo. Med tem časom se je v Trstu ustanovilo še društvo »Martijin dom« in 1910 društvo »Poselska zveza« kot osek takratne Jugosl. strokovne zve-

Teško je s prenosom krvi na deželi, če je sila nujna. A tudi za take primere ima znanost pomoč. Tedaj vbrizga zdravnik solno raztopino v žile namesto krvi. S tem nadomestkom krvi so v zadnjem času že marsikoga ohranili pri življenju.

»Skupina krvi« odloča

Znanost o preiskovanju krvnih skupin pa ne koristi le zdravstvu, marveč tudi sodstvu. Tako je dandanes mogoče s preiskavo krvi določiti očetovstvo. Tudi zločine so že pojasnili s krvno preiskavo, zlasti na krvnih madežih zločincev.

V poslednjih letih pa so dognali še to, da spada krvna skupina kakega človeka k njegovim podedovanim in nespremenljivim lastnostim. To spoznanje so spočetka jako zavračali, češ, da se znaki krvnih skupin jako spremenijo z boleznijo, zdravili, rentgenovimi žarki in narkozo. Nedavno pa so na bolnikih, ki so imeli škrlatinko, dokazali, da se krvne skupine z boleznijo niso prav nič spremenile.

»Kri ni voda«, vsak narod ima svojo kri

Natančne preiskave poslednjih let so dognale, da se procentualna razdelitev četverih krvnih skupin poedinih narodov jako razlikuje druga od druge. Tako so dognali, da spada največ narodov v severni in srednji Evropi k skupini A, v južni in vzhodni Evropi pa spadajo ljudje h krvni skupini B. — Jako zanimiv primer pa nudijo cigani. Cigani imajo popolnoma drugačno razdelitev krvnih skupin ko Madžari in sicer je ciganska kri jako slična krvi Indov. S tem pa je tudi dokazano, da imajo cigani, ki so se bili nekoč priselili iz Indije, še dandanes krvne plemenske lastnosti Indov.

A ne razlikujejo se po krvi le narodi, ki so si plemensko tako tuji kakor cigani in Madžari, marveč so velike krvne razlike tudi med sosednjimi ali plemensko sorodnimi narodi. Tako je drugačna kri Slovana in drugačna kri Francoza, Italijana, Nemca, Angleža.

»Krvna znanost« zares izpričuje, da »kri ni voda«, da kri vpliva na podedovanost lastnosti, na vzgojo, na barvo naroda; da je kri velikega pomena za zdravstvo in bolj za splošna vprašanja človeštva.

ze. Leta 1919. se je v Ljubljani ustanovila »Poselska zveza«, ki ima tudi svoj dom.

Leta 1931. se je ustanovila v Ljubljani »Zveza gospodinskih pomočnic«. Imela je tudi zavetišče ter je stalno nudila službujočim dekletom poučne tečaje v kuhanju, šivanju in nemščini. Obenem je izdajala lastno glasilo »Gospodinska pomočnica«, ki je mesečno prinašalo poučne članke stanovskostrokovne vsebine.

To je v kratkem povedano, 45 let dela v korist hišnim uslužbenkam. Koliko truda in žrtev je bilo, in kakšen je sad truda? Ali se je izplačalo? Neznosne so danes službene razmere med marsikatero gospodinja in služkinjo. Nujno potrebno je delati za izboljšanje. Toda, pravijo, zdaj ni primeren čas za to. Vsak čas pa je primeren za dobro delo, seveda če so ljudje za to! — Leta 1942. je na Gorenjskem obiskovalo gospodinskopoučne tečaje nad 600 hišnih uslužbenk, v Zagrebu pa nad 400. Koliko hišnih uslužbenk je v preteklem letu v Ljubljani obiskovalo gospodinskopoučne tečaje, mi pa ni znano. Ko bi dekleta več znala, da bi imela tudi učna izpričevala kakor v drugih poklicih, bi bolj lahko služila in bi bolj z gotovostjo zahtevala in dosegala svoje pravice. Pri nas manjka zadostno izobraženih ljudi za to vodstvo. Dunajske hišne pomočnice so imele v društvenem vodstvu poleg duhovnega svetnika tudi zveznega ministra, vladnega svetnika in večje število zadostno izobraženih osebja. Pri nas sama preprosta dekleta ne bodo naredila veliko. Dokaz je 24letni obstoj »Poselske zveze«. Potrebna je močna moška roka in primerna naredba. — Saleška.

Misli

Delo je grobnica grdih misli in želja, toda izvor sreče in zadovoljstva.

Vsi srečni zakoni so si podobni, toda vsak srečen zakon se zdi nesrečen na svoj način.

Star indijski pregovor pravi: Kdor rad vara samega sebe, se bo rodil drugič kot ženska.

Velika nesreča je v tem, da ugaja vsakemu človeku delo samo tedaj, če dela kdo drugi.

PO SVETU

* **Ljudje z mačjimi očmi.** Neki raziskovalec — kajpada v Ameriki — poroča, da je v žlezi možganskega podaljška odkril snov, ki pospešuje nastajanje rdečega barvila v očeh in učinkuje tako, da morejo ljudje ponoči baje enako dobro videti kakor podnevi. »Cestna razsvetljava sedaj lahko skoraj povsem odpade, v kolikor ne rabi samo kot barvni okras in za reklamne namene,« pišejo v zvezi s tem ameriški listi. Če si moremo vcepiti snovi, ki so jo odkrili v Washingtonu, potem bi bila pač velika potratnost izdajati denar za cestno razsvetlavo, a ne samo za to, temveč tudi za razsvetlavo v pisarnah in delavnicah, saj vidijo oči potem vse tudi v mraku. Tako pišejo vsaj ameriški listi, ki sanjajo že o tem, da bodo ljudje v bližnji bodočnosti s pravičnim vsevidnim očesom kakor ob belem dnevu hiteli skozi temne ceste.

* **Kirurg s 50.000 operacijami.** Pred lanskim je dopolnil 80. leto svojega življenja eden najslavnejših nemških zdravnikov, kirurg prof. Avgust Bier, ki ima velike zasluge za razvoj vojne kirurgije. Računajo, da se je pod njegovim vodstvom izvršilo nič manj kakor 75.000 operacij, v 50.000 primerih pa je bil sam operater. Prof. Bier je razen kot velik učenjak znan tudi po svoji ostroumnosti, nešteto je anekdot, ki jih pripovedujejo o njem. Eden njegovih najbolj znanih izrekov je tisti, kri pravi, da »težave kakšne operacije naraščajo z operaterjevo nespretnostjo«. Drugič je dejal, da se da vsaka stvar upoštevat s treh stališč: z juridičnega, znanstvenega in razumskega. Nekdo se je čudil, da je s svojo stroko tako zaposleni mojster našel še toliko časa, da se je mogel baviti z vse drugačnimi stvarmi kakor kirurgijo. Prof. Bier je odgovoril: »Ali mislite, da kirurška praksa človeka tako poneumnjuje, da mu vzame vsako sposobnost do umevanja drugih stvari?«

* **Elektrika in glave.** Po neki statistiki iz Cur'ha je znašala leta 1939 vsa svetovna proizvodnja električnega toka razen Nemčije 520 milijard kilovatnih ur. Iz te številke pripada 34,6 odstotkov Zedinjenim državam, 9,2 odstotka Sovjetski Rusiji, 7,5 odstotka Veliki Britaniji, 7,3 odstotka Japonski, 5,5 odstotka Kanadi, 3,9 odstotka Franciji in 3,4 odstotka Italiji. Če primerjamo količino v neki deželi pridobljene električne energije z njenim prebivalstvom, dobimo naslednjo sliko: na Norveškem odpade na vsakega prebivalca 3400 kilovatnih ur, v Švici 1700, na Švedskem 1440, v Zedinjenih državah 1240 in tako dalje. 26 odstotkov vse električne energije pridobivajo vsaj po stanju iz leta 1939 iz premoga, 39 odstotkov iz vodne sile, 3 odstotke iz petroleja in 2 odstotka iz plina. Potrošnja premoga za prozvajanje električnega toka znaša okrog 250 milijonov ton na leto ali 21 odstotkov vse svetovne produkcije premoga.

* **Japonske male podmornice.** Japonska uporablja kot poseben podmornski tip prav majhne podmornice, ki imajo brzino 25 vozlov na uro in kot posadko samo dva moža: častnika in mornarja. Te podmornice so oborožene z dvema torpedoma s premerom 450 mm, ki se kumarita avtomatsko. Razen tega imajo male podmornice naboj eksploziva, ki rabi za to, da se požene ladjica v zrak, če bi zašla v nevarnost, da pade sovražniku v roke. Na ta način so Japonci sami pri napadu na Pearl Harbour potopili štiri takšne podmornice. Američani pa so se polastili samo ene. Male japonske podmornice, ki imajo akcijski radij samo 50 morskih milj, se seveda ne spravljajo same čez ocean, temveč jih je na primer v havajska vodovja pripeljala posebna matična ladja.

* **Dežela psov.** Domnevali bi, da je Kanarsko otočje dobilo ime po kanarčkih, ki so v jesnici tam doma. Stvar pa ni tako preprosta, kajti čeprav so ti otoki najprej zasloveli rez zaradi kanarčkov, je izvor njihovega imena povsem drug. Izvira namreč od latinske besede za psa (canis) in že v starem veku je bilo znano, da živi na njih posebno velika pasma psov. Ta je bila na otokih tako razširjena, da so otočje imenovali »Dežela psov«.

* **Znamka za 250.000 lir.** Za veliko presenečenje zbiralci znank so lani poskrbeli v Berlinu ob priliki javne razstave. Med zbirkami, ki so bile naprodaj, je bila tudi ena najredkejših znank z otoka Mauritiusa. To je znamka za en penny in je rdeče barve. Pravijo, da je takšnih danes na vsem svetu le dvanajst. Ljudje, ki se na takšne redke dragocenosti razumejo, cenijo, da je znamka vredna 250.000 lir. Njen srečni lastnik je neki zasebnik v Berlinu.

SMEŠNICE

PREVIDEN NASVET

Zena se vrne od zdravnika in pravi: »Zdravnik mi je priporočil morje. Kam naj torej grem?«
Mož: »K drugemu zdravniku.«

KORISTNA RAZLAGA

Fant kleči na tovarišu in ga tepe. Mimogredoči ga opozori na svetopisemski rek: če te kdo udari po desnem licu, nastavi mu še levo.

Fant: Saj sem ga že udaril po desnem, pa noče nastaviti levega.

NE BOJTE SE

Izletnik v kmetski gostilni: »Gospod krčmar, to vendar ne gre, da bi se vaš pes venomer zaletaval vame, saj še mirno jesti ne morem!«

»Ah, gospod, prosim, to ni nič. Rjavček se samo jezi, ker jeste z njegovega krožnika!«

TEORIJA IN PRAKSA

Aca: »Da se nisem poročila, to je vsa moja napaka.«

Beca: »In moja, da sem se sploh poročila!«

MED PRIJATELJI

A: Pomisli, s 50. leti sem dobil prvič oslovski kašelj.

B: Neverjetno dolgo si ne zatajeval.

DOSLEDNO

Če rečem, da nimam, potem nimam, če tudi imam.

ZLOBNEZ

A: Kaj praviš k temu, da me je Andrej danes v družbi imenoval osla?

B: Ni lepo, da te je tako brezobzirno razkrinkal.

TAKO PA ZE TAKO

Neki gospod je govoril v družbi o taščah. Razvnel se je zoper to, da bi se izmišljali dovtipi o njih, ter dodal: »Jaz sem na primer s svojo taščo prav zadovoljen; doslej med nama še ni bila izgovorjena trda beseda, čeprav sem že petnajst let oženjen.«

»Ali stanujete s taščo skupaj?« si je dovolil črug gospod plaho pripombe.

»Eh, ne, maja tašča je v Braziliji.«

NOGO SI JE ZLOMILA

Kmet telefonira s pošte po zdravnika:

»Moja žena si je nogo zlomila, pridite, prosim, takoj!«

»In kje si jo je zlomila?«

»Za svinjakom, kje pa!«

DOMLJIV UGOVOR

»Potolažite se, draga sosedica, pokojni mož ima na onem svetu najboljšo življenje.«

»No, dovolite, boljše, kakor mu je bilo pri meni, mu tam ne more biti!«

VEDA IN VERA

»Sto vzrokov vam je znanih proti ženitvi in vendar ste se poročili. Ali niste za vzroke vedeli pred poroko?«

»O, vedel sem zanje, a nisem verjel!«

ČRNOGLED

»Gospod Gobar nikdar o nikomer nič slabega ne govori, pozna se mu, da ima dobro srce!«

»Ali pa slab spomin!«

NI V ZADREGI

Mati: »Za božjo voljo, Meta, kako si se le mogla v družbi smejati, ko žaluješ za očetom?«

Hči: »Saj sem se smejala do solze!«

BERAC

»Jaz sem pa res dober človek. Za vsakega moidočega imam odprto roko!«

PREDLOG

Gost-dolgin: »Ali bi lahko pri vas prenočil?«

Krčmar: »Tako velike postelje nimam, pripravim vam pa lahko kegjišče!«

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

26. PLAVICA

(modri glavinec, modriš, žitnica, anzelj) je njivski plevel, ki raste zlasti med žitom. Vsa rastlina je na redko pajčevinasto dlakava in zraste do 70 cm visoka, teblo je tanko, robato in dokaj trdno. Navadno je vejasto. Stebelni listi so črtlasto sulčasti in brez pecljev. Na koncu stebila in vej se razvijajo v jajčastih ovojkih mični, modri cveti. Obrobni so primeroma veliki, ljastni in molijo daleč čez ovojek. Prašnikov ali pestičev nimajo. Osrednji cveti so cevasti; vsak ima pet prašnikov in en pestič. Oboji cveti so živodobre barve.

Ker je plavica jako nevrščen plevel in žitu, zlasti rži še drugače škodljiva, bo poljedelcu le povšeči, če jo z nabiranjem zatiramo. Seveda moramo pri tem paziti, da ne povzročamo škode na polju. Za zdravila nabiramo zgolj cvetje, to pa takole: Ravno razcvele koške, ki so še živo modre barve, potrgamo z roko ali z grabljicami, da nam ni treba stopati na njivo. Doma populimo košku cvete, torej samo to, kar je modrega, in na hitro v senci (podstrešju) posušimo. Solnce ne sme do cvetja, ker sicer barva obledi.

Suho blago spravljamo v škatle.

Križanka št. 33

Bešede pomenijo:

Vodoravno: 1. zavedajoč se svoje vrednosti, svojih kreposti, 6. pripadnik evropskega naroda, 15. član, del telesa, 16. vrednostni papir (tujka), 17. žensko ime, 18. najokusnejša goba, 19. v osatu, 20. pritok Drine, 21. versko opravilo, 22. moilitvena potrebščina, 23. konec vojne, 24. brezplačna prepustitev, 25. del noge 26. velika žival, 27. okrajšano žensko ime, 28. najfinejše perje, 29. pisarniška potrebščina, 30. naziv za varuha v narečju, 31. del mnogih strojev, 32. medmet, 33. vrata v plotu, 34. obrtnik, 35. ločilo, 36. del fotografskega aparata, 37. prebivalec večje naselbine, 38. se nam bliža, 39. začetek sveta, 40. grška črka, 42. domača žival, 43. ptica, 44. dobro v narečju, 45. vojaška enota, 46. taksna znamkica, 47. prevozno sredstvo, 48. vzrok smrti, 49. stara oblika veznika, 50. znojen, 51. plan'sko zavetišče, 52. kositer, 54. francoski spolnik, 55. bedak, neumnež, 56. prostor v gledališču, 57. zal, krasen, 58. glej 54. vodoravno, 59. sveta knjiga muslimanov, 60. del sobne opreme, 61. podredni veznik, 62. ali, 63. majhno strelno orožje, 64. pritok Savinje, 65. mesec, 66. neznano, nedoločeno, 67. drevo, 68. nevestina imovina, 69. domača žival, 70. praznega želodca, 71. prigovarjati, pomagati s svojim mnenjem, 72. falzificirati.

Navpično: 1. prevrat, 2. predlog, 3. gora na Koroškem, 4. velika riba, 5. število, 6. kmečko živinorejsko delo, 7. pesem, 8. egipčanski bog, 9. protest, priziv, 10. mala žival, 11. svetopisemska oseba, 12. ločilo, 13. število, 14. mesto v Bosni, 17. potem, 19. gospodinjstva potrebščina (množ.), 20. slovenski pisatelj, 21. pripomoček za določitev količine, 22. slovensko moško ime, 23. pritok Drave pri Prevaljah, 24. nasprotje od telesa, 25. poljski pridelek, 26. idiot, neumnež, 27. muslimansko sveto mesto, 28. obvestilo, vest, opis dogodkov, 29. del slovenske narodne noše, 30. ljubkovalno moško ime, 31. prestolnica Peruja, 33. položaj, 34. pogumen, junaški, smel, 35. alkoholna pijača, 36. časovna enota, 37. jamči s svojo osebo, 38. znamenit francoski pisatelj, 39. kmečko orodje, 41. sprememba, faza, 42. nejasen, skaljen, 43. reka, ki se izliva v Jadran, 44. časovna enota, 46. težak, delavec, ki opravlja naporno delo, 47. del telesa, 48. umetnina, 50. del civilizirančeve obleke, 51. domača žival, 52. gora v severni Srbiji, 53. vrsta kostanja, 55. hrup, ropot z nogami, 56. pokrajina

1	2		3	4	5		6	7	8		9	10	11	12	13		14
15			16				17				18						19
			20				21				22					23	
			24				25				26				27		
28							29				30				31		
32							33				34				35		
							36				37				38		39
40	41						42				43				44		
45							46				47				48		
49							50				51				52		53
54							55				56				57		58
							59				60				61		62
							63				64				65		66
67							68				69				70		
71											72						

na Hrvatskem, 57. enota evropske valute, 58. del roke, 59. okrogel kup, obel vrh (množina), 60. bližnja sorodnica, 61. del vsakdanje hrane, 62. orožje (množ.), 63. okrajšava za naziv sodelavca, 64. prometno sredstvo, 65. otok med Anglijo in Irsko, 66. predlog, 67. tretja in prva črka besede pod 19. navpično, 68. podredni veznik, 69. predlog, 70. samo.

RESITEV KRIZANKE ŠT. 33

Vodoravno: 1. karamboli, 9. stanica, 15. op, 17. oven, 18. očitek, 20. novelica, 22. kataster, 24. lapor, 26. puder, 27. sli, 28. me, 29. Atila, 31. divota, 32. angora, 35. ata, 36. prečil, 39. alt, 40. Sora, 41. trab, 42. ji, 43. mr., 45. arak, 47. pripet, 50. ej, 51. daven 53. bog, 54. Ilirija, 58. lovi, 60. ataman,

62. brusilec, 63. ovenel, 65. dolina, 66. ha, 67. ite, 68. Iran, 70. Lož, 71. noi, 73. ocet, 75. oder, 78. nečak, 79. Ada, 80. obisti, 83. ob, 85. Tunis, 87. tl, 88. dokler, 89. Job, 92. sedenje, 94. ar, 95. Anam, 96. čibuk, 97. navdan.

Navpično: 1. koks, 2. Avala, 3. retina, 4. Ana, 5. boter, 6. oče, 7. lira, 8. it, 9. skala, 10. ano, 11. nor, 12. iv, 13. cepič, 14. aluvij, 15. ocet, 16. parada, 19. elita, 21. idoli, 23. smotra, 25. pa, 30. tara, 31. debeluhi, 33. gladina, 34. asket, 36. pri, 37. rapir, 38. smelo, 41. trg, 44. rjove, 46. aval, 47. ponižen, 48. Tisa, 49. ujete, 52. nad, 53. balon, 55. ri, 56. ilca, 57. acetilen, 59. vernik, 61. mol, 62. Banat, 64. enoten, 69. ne, 72. okus, 73. odsev, 74. soda, 76. dira, 77. roj, 79. Aida, 81. bor, 82. sla, 84. Boč, 86. Nen, 87. tja, 90. bi, 91. mu, 93. ND.